

*Rafiq İsmayılov
Solmaz Abdullayeva
Gülşən Orucova
Dilruba Cəfərova*

AZƏRBAYCAN DİLİ

1

Tədris Azərbaycan dilində olan
ümumi təhsil pilləsinin
1-ci sinfi üçün dərslik

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin
01.08.2012-ci il tarixli 1407 №-li əmri ilə
təsdiq edilmişdir.

Bakı – 2016

LAYIHƏ

*Rafiq İsmayılov
Solmaz Abdullayeva
Gülşən Orucova
Dilruba Cəfərova*

AZƏRBAYCAN DİLİ – 1. Tədris Azərbaycan dilində olan ümum-təhsil məktəbləri üçün dərslik.

Bakı: “Altun kitab”, 2016. 160 səh.

Redaktor: *Nigar Həbibova*

Rəssamlar: *Elçin Cabbarov
Şəlalə Rüstəмова*

Tərtibatçılar: *Rəşad Nəbiyev
Günəl İsmayılova*

Korrektor: *Aqşin Məsimov*

Dərsliklə bağlı rəy, irad və təkliflərin altunkitab2004@gmail.com və derslik@edu.gov.az e-mail ünvanlarına göndərilməsi xahiş olunur. Əməkdaşlığınıza üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

Yazıçı və şairlərin dərslikdə istifadə olunan bəzi əsərləri dərslik müəllifləri tərəfindən müvafiq yaş qrupu üçün uyğunlaşdırılmışdır. Müəllifi göstərilməyən mətnlər dərslik müəlliflərinindir.

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

© Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi – 2016

LAYIHƏ

HEYDƏR ƏLİYEV
AZƏRBAYCAN XALQININ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

LAYIHƏ

LAYIHƏ

MÜNDƏRİCAT

MÖVZULAR	səhifə
----------	--------

BÖLMƏ 1

● Mən məktəbə gedirəm	10-11
● Ailə	12-13
● Zooparkda	14-15
● Turp	16-17
● Dərslərimiz	18
● Hərflərlə tanışlıq	19
● "A a" hərfi. Ağaclar	20-21
● "N n" hərfi. Meşədə	22-23
● "Ə ə" hərfi. Əsmərin gəlinciyi	24-25
● "L l" hərfi. Göbələk	26-27
● "M m" hərfi. Bazarda	28-29
● "İ i" hərfi. Liman	30-31
● "T t" hərfi. Gəzinti	32-33
● "B b" hərfi. Bakı	34-35

BÖLMƏ 2

● "R r" hərfi. Güc birlikdədir	36-37
● "I ı" hərfi. Arılar	38-39
● "D d" hərfi. Stolüstü idman oyunları	40-41
● "Y y" hərfi. İstirahət günü	42-43
● "O o" hərfi. Yardım	44-45
● "S s" hərfi. Ağıllı Samir	46-47
● "U u" hərfi. Nurlan	48-49
● "K k" hərfi. Tülkü və leylək	50-51

BÖLMƏ 3

● "P p" hərfi. Polis və uşaqlar	52-53
● "Ş ş" hərfi. Ad günündə	54-55
● "E e" hərfi. Etibar inam deməkdir	56-57
● "V v" hərfi. Baba və nəvə	58-59
● "Z z" hərfi. Dənizdə	60-61
● "Ü ü" hərfi. Üzümlükdə	62-63
● "Ö ö" hərfi. Könülün ördəkləri	64-65
● "G g" hərfi. Göygöldə	66-67

BÖLMƏ 4

● "Q q" hərfi. Quşların dostları	68-69
● "X x" hərfi. Xəzri nədir	70-71
● "Ğ ğ" hərfi. Qayğı	72-73
● "C c" hərfi. Cabir babanın bağında	74-75
● "Ç ç" hərfi. Çörək bərəkətdir	76-77
● "H h" hərfi. Adı ilə böyüsün	78-79
● "F f" hərfi. Özümüz oxuyarıq	80-81
● "J j" hərfi. Jalə xala	82-83
● Əlifba cədvəli	84

BÖLMƏ 5

● Uşaq və buz	86
● Qar adam	87
● Çovğun	88-89
● Nənənin eynəyi	90
● Həkim məsləhəti	91
● Himnimiz	92

● Finalda	93
● Kərim	94-95
● Tap görün	96
● Yadına düşdü	97
● Anam işdən gələcək	98
● Səbiş necə böyüdü	99
● Anamı incitmirəm	100
● 8 Mart	101
● Beş dəqiqə	102
● Əkiz bacılar	103
● Ana yurdum	104
● Qarabağ	105
● Novruz bayramı	106

BÖLMƏ 6

● Nənəm nağıl danışır	108-109
● Zolaqlı burunduk	110
● Canavar məsləhəti	111
● Balaca şahzadə	112
● Xoruzun neçə rəngi var	113
● Nə üçün pişik yeməkdən sonra yuyunur	114
● İtlə insan necə dost oldular	115
● Güzgü	116
● Hara gedirsən axşam	117
● Niyə daşmayır	118
● Niyə Ayın paltarı yoxdur	119
● Ayı və kəndli	120-121

● Dovşan	122
● Hesab	123
● Qarı nənənin kələyi	124-125
● Cırnatma	126
● Ördək balası və cücə	127
● Ağac – hər dərdə əlac	128-131
● Nəzakətli dovşan	132-133
● Ayı və Günəş	134

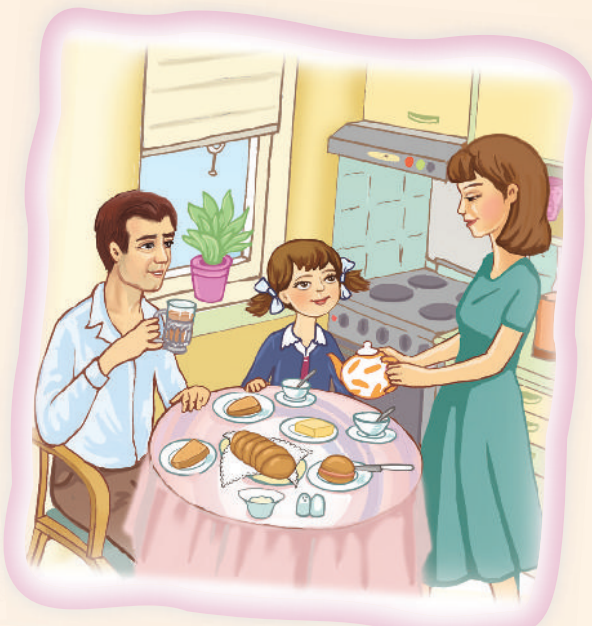
BÖLMƏ 7

● Yaxşı nədir, pis nədir	136
● Bir parça çörək	137
● İncinin cavabı	138-139
● Küsən kitab	140
● Almalar	141
● Dostluq köməyi	142-145
● Xəstə	146
● Bunu eləmək olmaz	147
● Əvəzini çıxdı	148-149
● Kələm yarpağı	150-151
● Dovşan	152
● Mən doğruçu oğlanam	153
● Nuru	154-155
● Ayoqa	156-157
● Kimin əlləri daha gözəldir	158-159

MƏN MƏKTƏBLİYƏM

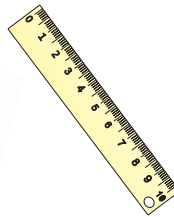
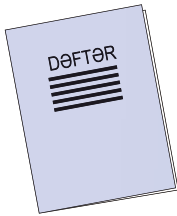

Mən məktəbə gedirəm

Məktəbli çantasına hansı əşyalar yığılmalıdır?

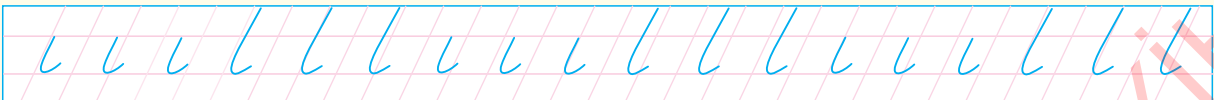

AİLƏ

Nəzakətli ifadələrdən istifadə etməklə şəkillər üzrə danış.

ZOOPARKDA

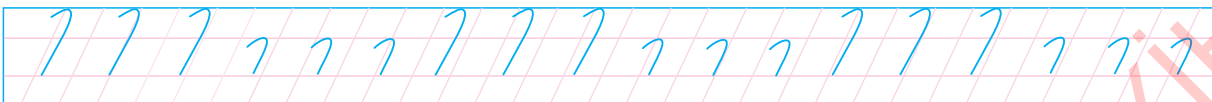
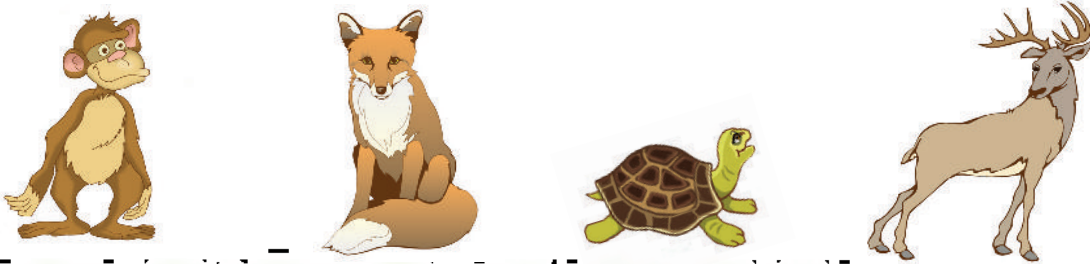

1 Dördündən biri fərqlidir:

2 Hansı heyvanların adları eyni səsle başlanır?

TURP

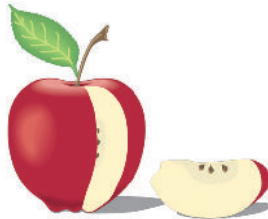

1 Şəkil adlarını hecalara bölərək tələffüz et.

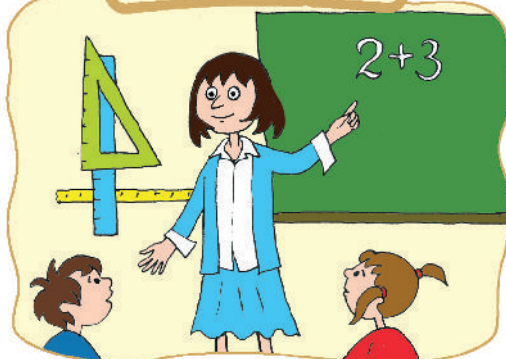

2 Hansı şəklin adında hecaların sayı daha çoxdur?

DƏRSLƏRİMİZ

RIYAZIYYAT

MUSIQI

INFORMATIKA

TƏSVİRİ İNCƏSƏNƏT

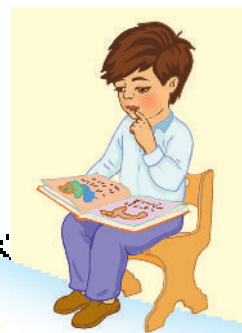
HƏYAT BİLGİSİ

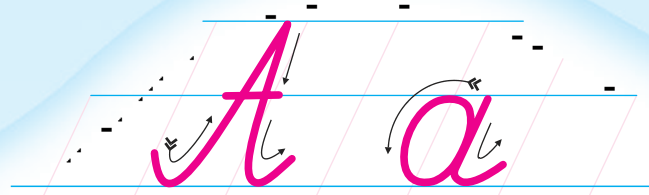
FİZİKİ TƏRBİYƏ

HƏRFLƏRLƏ TANIŞLIQ

Aa

a

a a

a a a

1

A

A

2 Hansı şəklin adında "a" səsi daha çoxdur?

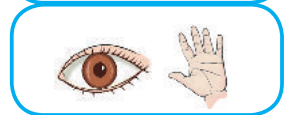
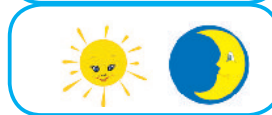
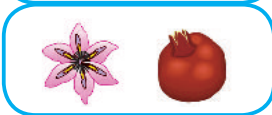

AĞACLAR

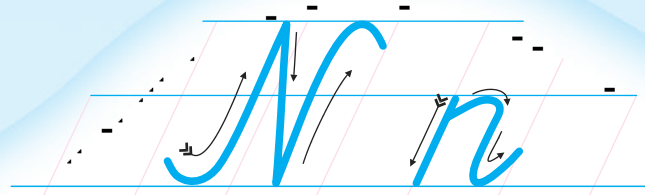
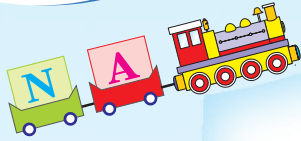
3 Şəkil üzrə danış.

4 Qızların adlarını tap.

o o l l a a / / - - l l A A

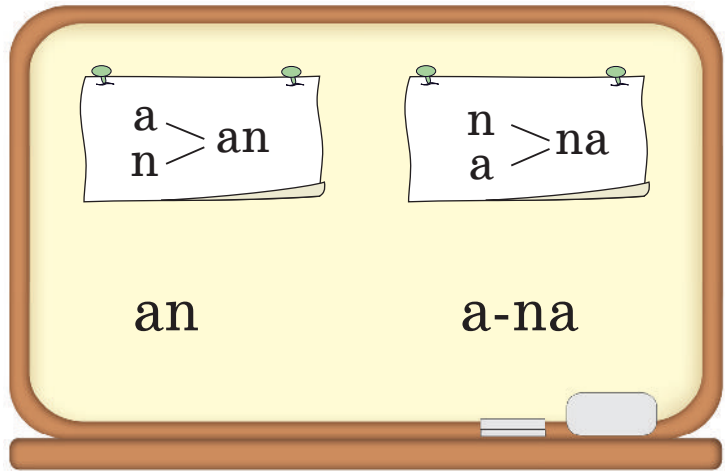
n a

a n a

n

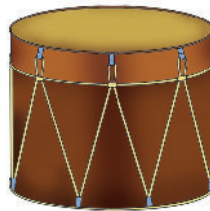
1 Buraxılmış hecaları müəy-yən et.

? - nan

a - na - ?

na - ? - ?

? - na

MEŞƏDƏ

2 Şəkil üzrə danış.

3 Aşağıdakı şəkillərin adlarında “n” hərfinin yerini müəyyən et.

1 2 3 4 5 6

1 2 3 4 5 6

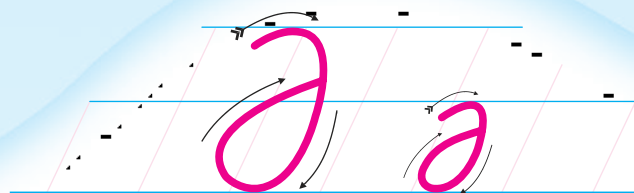

1 2 3 4 5 6

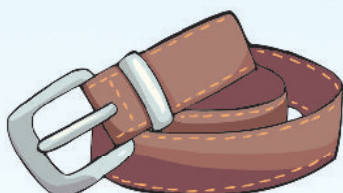

1 2 3 4 5

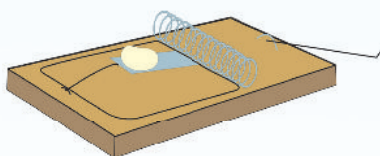
an na nan Na Ana

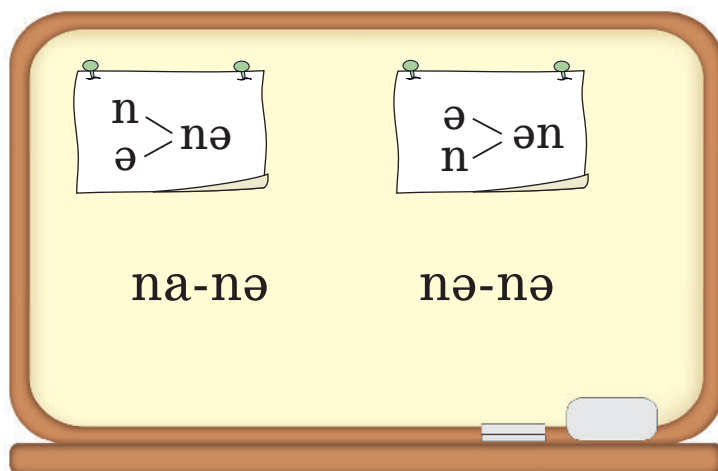
ə n

ə ə

ə ə

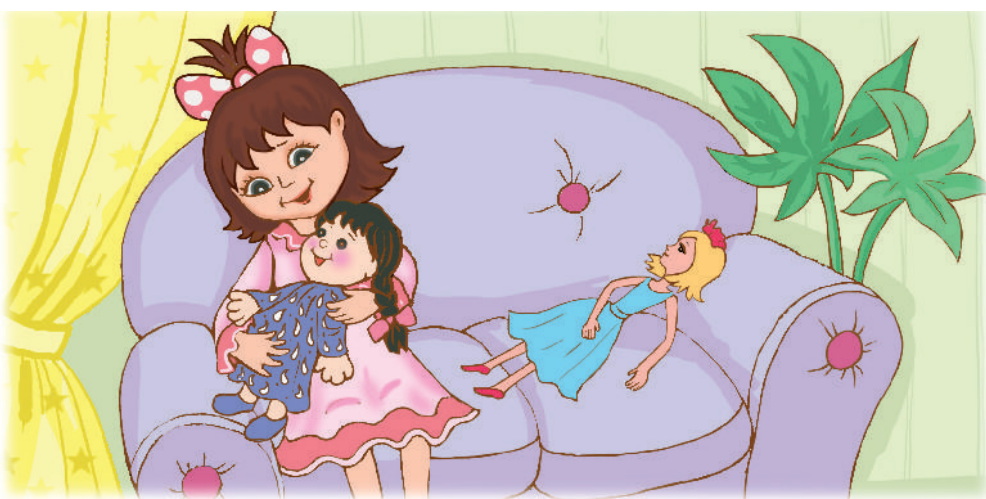
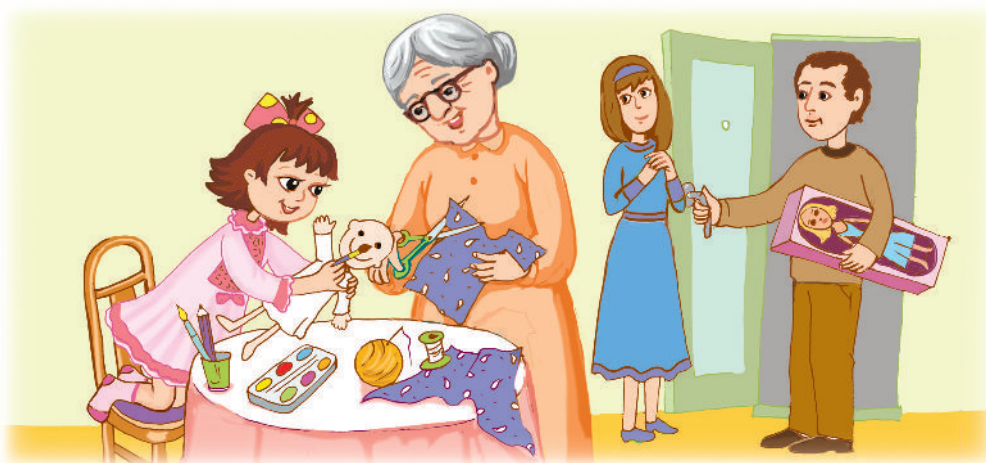

1 Birinci yeri tutmuş idmançının medalında nəyə görə “ən” yazılıb?

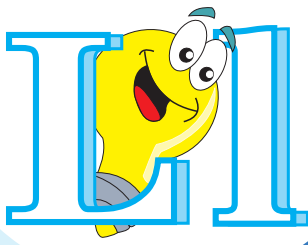

ƏSMƏRİN GƏLİNCİYİ

2 Şəkil üzrə danış.

a ə na ən İn Nana nana

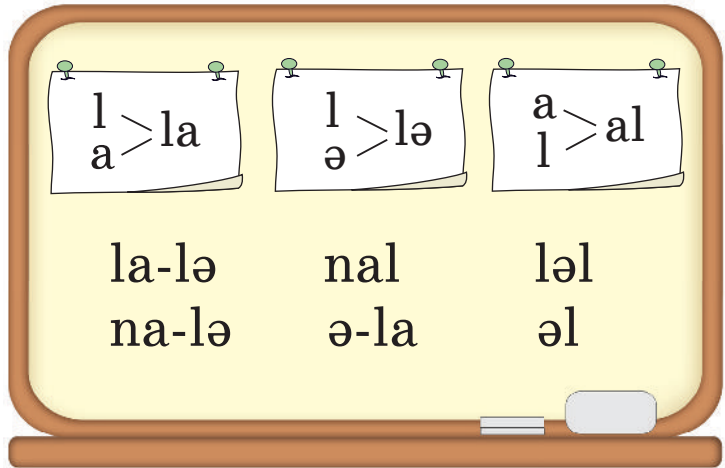
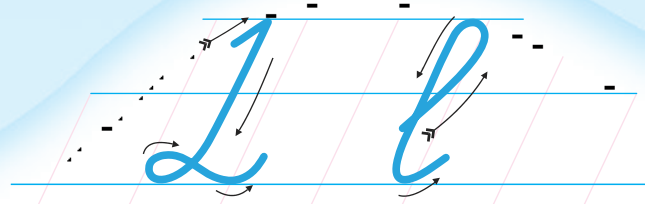
l ə | l ə

a l | a

ə n | l

al lələ

Al, Lalə.

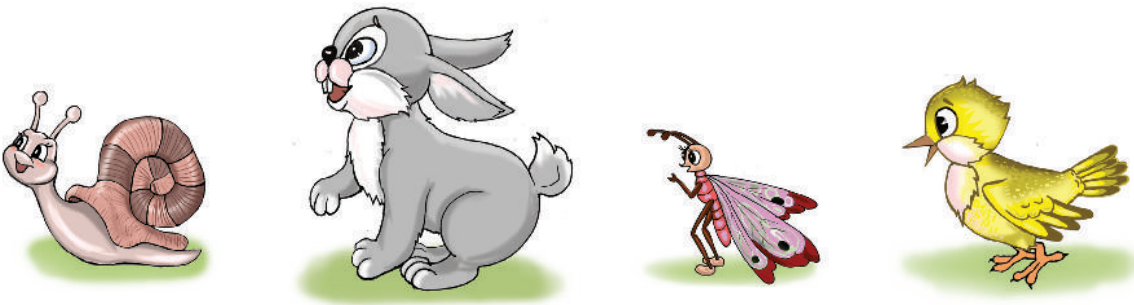
Nənə, al.

GÖBƏLƏK

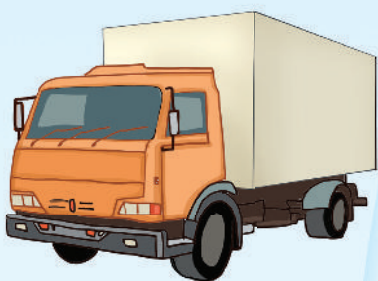
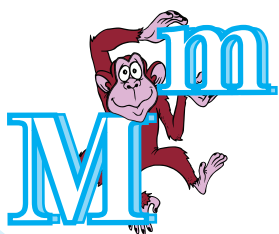
1 Şəkil üzrə danış.

2 Nağıla əsasən şəkillərin ardıcılığını müəyyən et.

l L la ls al ə La Ls
ala nal nals əla Ə Lals
Ana, lals al. Lals, al.

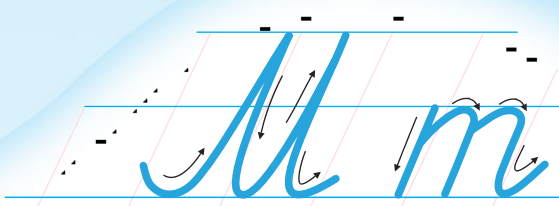
m a | n

a | m

ə | l ə m

m
a > ma

m
ə > mə

al-ma am-ma mə-na
ma-la ə-məl a-ləm

1 Qızın adını tap.

A N Ə L M

▲ ★ ● ■ ◆

BAZARDA

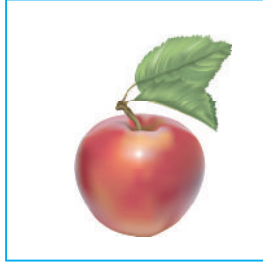
2 Cümlələri və sözləri oxuyaraq şəkil üzrə danış.

Ləman

mən

alma

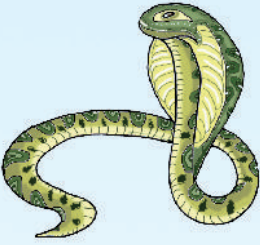
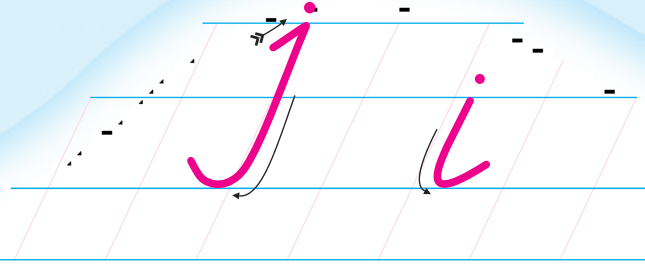
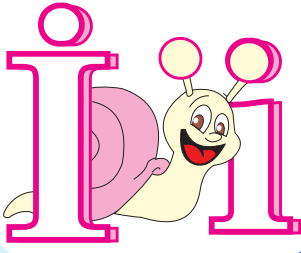
ana

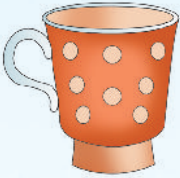
– Ana, mənə alma al.

– Ləman!

n r m / v l M m Ma
mən mən alma mənə mənə
Mənə alma al, ana.

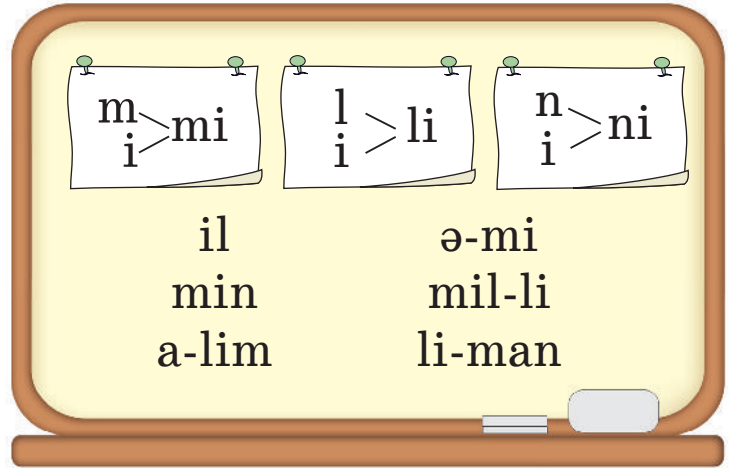
i | l a n

i | a n

i

1 Hecalardan sözlər düzəlt.

i	man
li	la
im	lan

2 Şəkillərin adlarında neçənci səs fərqlidir?

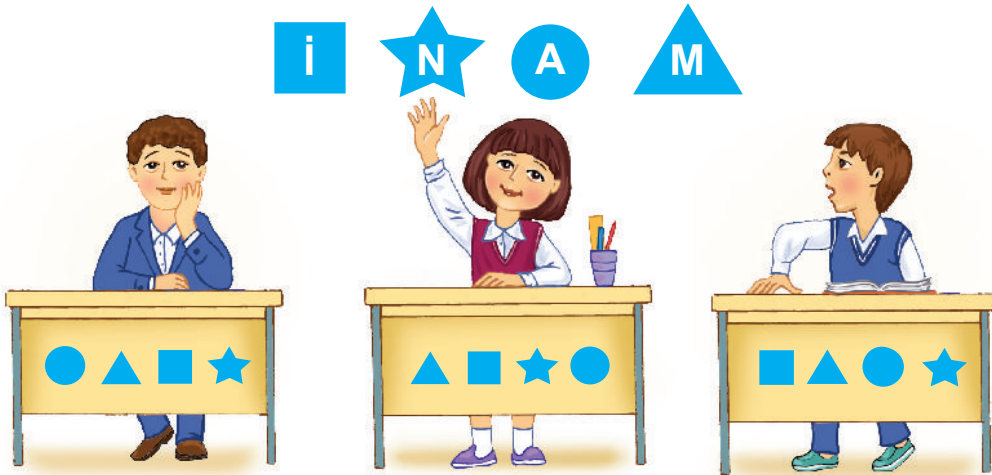

LİMAN

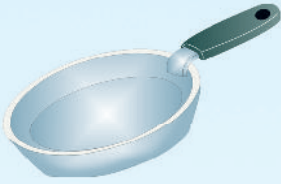
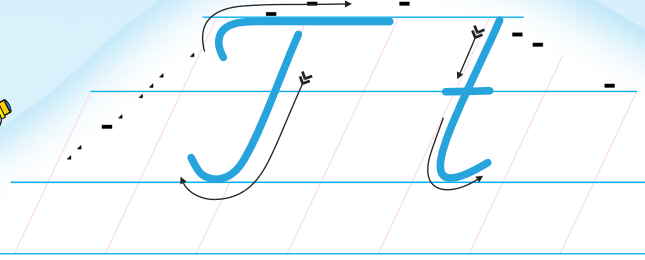
3 Şəkil üzrə danış.

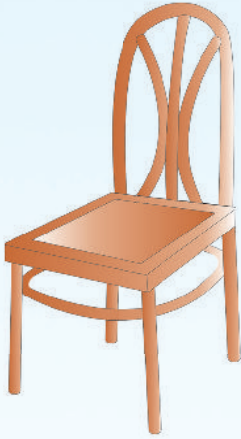
4 Uşaqların adlarını tap.

i j in il im ni li mi İm
ails maili əmi alim ilan
İman, məns inan.

t a | a

t l

t t

t a > ta	t ə > tə	i t > it
a-ta	ma-nat	tən-tə-nə
ta-la	tə-til	ə-ma-nət
tə-lə	Tə-lət	ə-la-mət

1 Hecaları birləşdirərək sözləri oxu.

til
tə — məl
lə

2 “İti” sözü bunlardan hansının əlaməti ola bilər?

iti

GƏZİNTİ

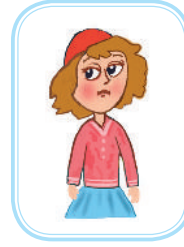
3 Cümlələrin kim tərəfindən deyildiyini müəyyən et.

ana

Tələt

Mina

– Mina, mənimlə ata min.

– Tələt, Minanı itələmə.

– Ata, mənə al.

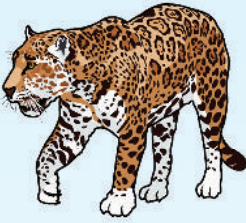
– Ata, mənə al.

4 Sözləri heca sxemlərinə uyğunlaşdır.

alət				
tala		–		
mətn		–		

t ta ti at it Ta
tala ata alət əlamət Əlöt
Tələt, Mətarətlə ata min.

Bb

b ə | b i

| b ə | l ə

i | t a b

b > ba a > ba	b > bə ə > bə	b > bi i > bi
bant	bi-na	na-bat
ba-ba	ba-nan	in-nab
bi-bi	Bi-lal	tən-bəl

1 Buraxılmış hecaları tap və sözləri dəftərinə yaz.

? - ta

tə - ?

ba - la - ?

? - nan

BAKI

2 Şəkil üzrə danış.

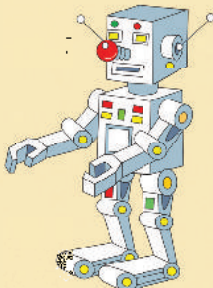
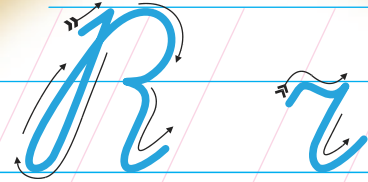

3 Hansı şəklin adında “b” səsi yoxdur?

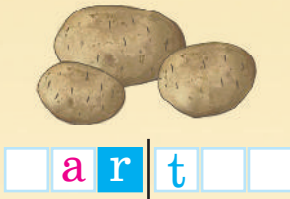

b 1 3 B ba b bi ab ə B
baba innab bala bəna nabat
Bilal, mənə bal al.

Rr

r b t

a r t

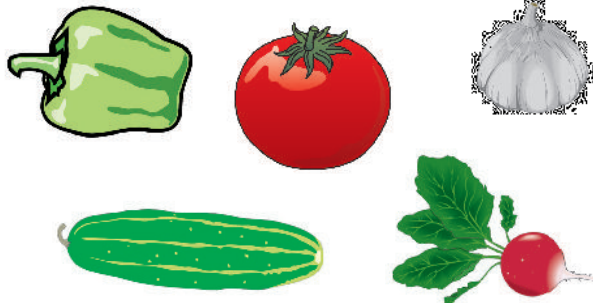
ə t i r

ra	rə	ri	ar	ər	ir
tə-mir	Rə-na				
i-rə-li	İm-ran				
a-ra-ba	Tə-ra-nə				
mər-tə-bə	Ra-min				

1 Hecaları birləşdirməklə sözlər yarat.

bə	bər
ma	la
bi	ral
tar	bir

2 “R” səsi ilə bitən tərəvəz adlarını sadala.

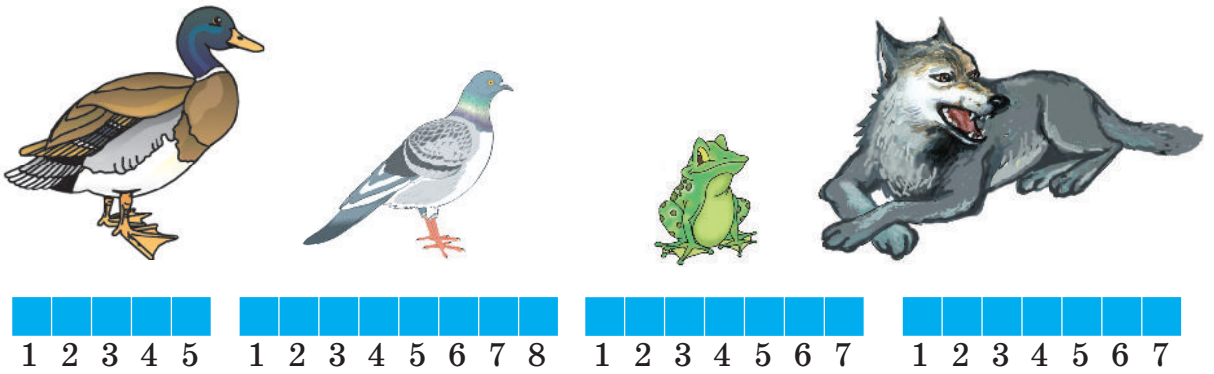

GÜC BİRLİKDƏDİR

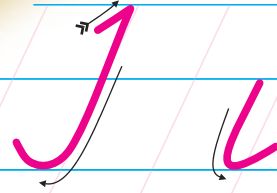
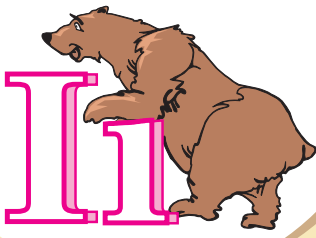
3 Şəkil üzrə danış.

4 Şəkil adlarında “r” hərfinin yerini müəyyən et.

ı ı ı ı R ar ra rə Ri
torlan ətir nar Ramil
Rəna, əmanəti itirmə.

1 1 1

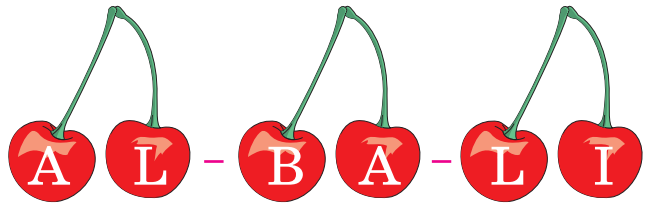
1 n 1

a r 1 a l l

nı	lı	mı	ıt	ır	ım
a-rı	A-lı				
na-rın	ma-mır				
a-lın	ta-nı				
ba-rıt	ar-tım				

1 Hecaları birləşdir və sözü oxu.

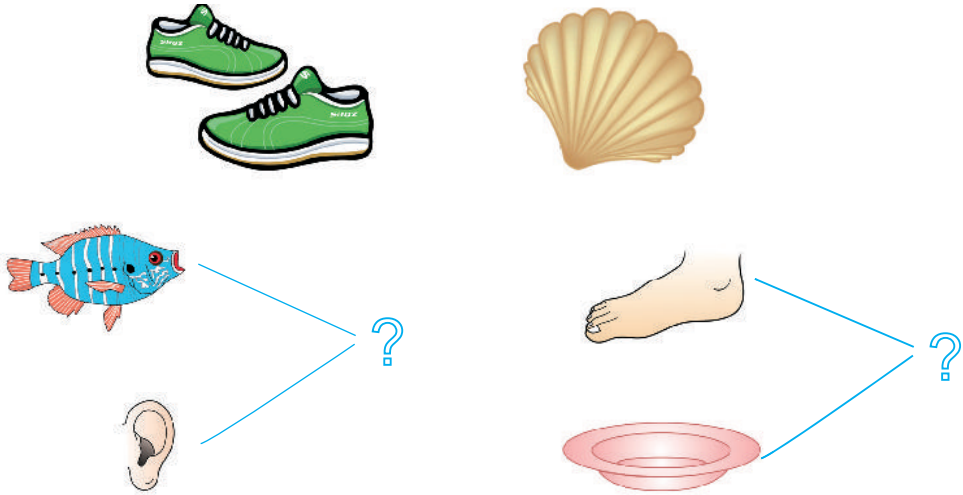
2 Hansı rəngin adında "ı" səsi daha çoxdur?

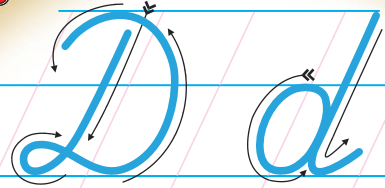
ARILAR

3 Sual işarələrinin yerinə hansı şəkillər uyğun gəlir?

ı J n l m t b r v t
altı albali barı tarım arı
Alı ilə Bilal atlanırlar.

d a r a

da	də	di	ad	əd	id
da-rı	Na-dir				
da-i-rə	Dil-bər				
i-da-rə	Di-la-rə				
a-bi-də	Ə-da-lət				

1 Oğlanın adını tap.

2 Uyğunluğu müəyyən et.

dadlı

damla

iri

adam

mərd

albalı

a b a l l d

STOLÜSTÜ İDMAN OYUNLARI

3 Hansı oyunun adında "d" səsi yoxdur?

4 Nöqtələrin yerinə uyğun gələn sözləri işlətməklə mətni oxu.

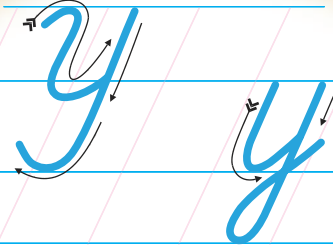
aldı

dərdi

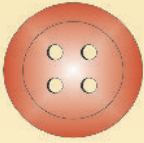
atıldı

Nadir baba alma dərdi. Mən almanı babadan aldım.
Alma dadlı idi. Əli birdən irəli ... Almanı əlimdən
... Nadir baba bir dənə də alma ...

o l d D di ad əd Di
idman daru dairə Dillər
Dilərə bibi badam aldı.

y a r | a

d | y m ə

y a y

ya yə yi ay əy iy

ya-ba

A-li-yə

ay-na

Mər-yəm

iy-nə

Yar-dım-lı

yal-lı

Də-ya-nət

1 Çatışmayan hecaları seç.

təy-...-rə

lay

...-dım

ya

...-la

yar

2 Sözlərin düzgün ardıcılığını tap və cümlələri oxu.

1. limanda dayanıb Dayım

2. bibi yandırır təndiri Aliyə

İSTİRAHƏT GÜNÜ

May ayıdır. Ailə taladadır. Bayram atın yalını da-
rayır. Aydın tayanın yanında yatır. Ayan ilə Maya da
taladadırlar.

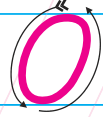
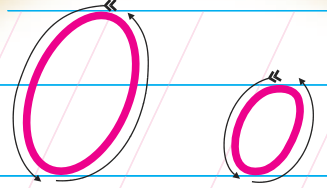
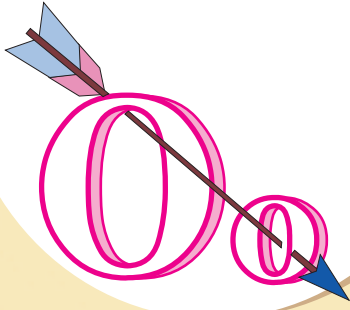
3 Şəklə əsasən mətni davam etdir.

4 Qruplarla iş. Soldan sağa və
yuxarıdan aşağı oxumaqla
sözlər tapıb dəftərinizdə yazın.

m	a	y	a	d
a	r	ı	l	a
n	ə	n	ə	i
a	y	ı	m	r
t	i	y	n	ə

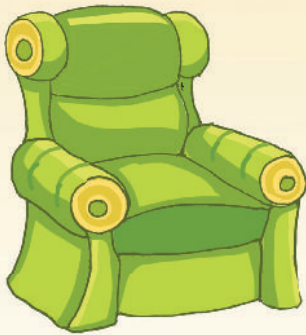
ı f y v J y yi ay ay Ya
yad təyyarə ayna Aliyə
Yaba Bayram daydadır.

o | d | n

t | o |

| r | | l | o

on ol ot do to yo

or-ta

bo-ran

dol-ma

lob-ya

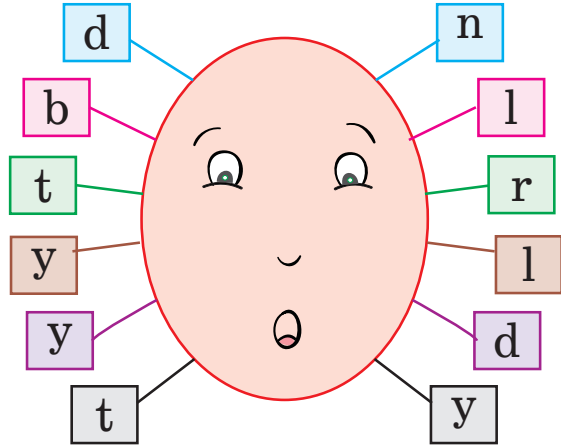
bo-ya

bo-ra-nı

al-bom

li-mo-nad

1 Hərflərdən sözlər düzəlt.

2 Sözləri yerinə qoymaqla cümlələri oxu.

on, torba, ot

Talada ... tayaları bol idi.

Nənə ... dənə limon dərdi.

Dayım bir ... lobya aldı.

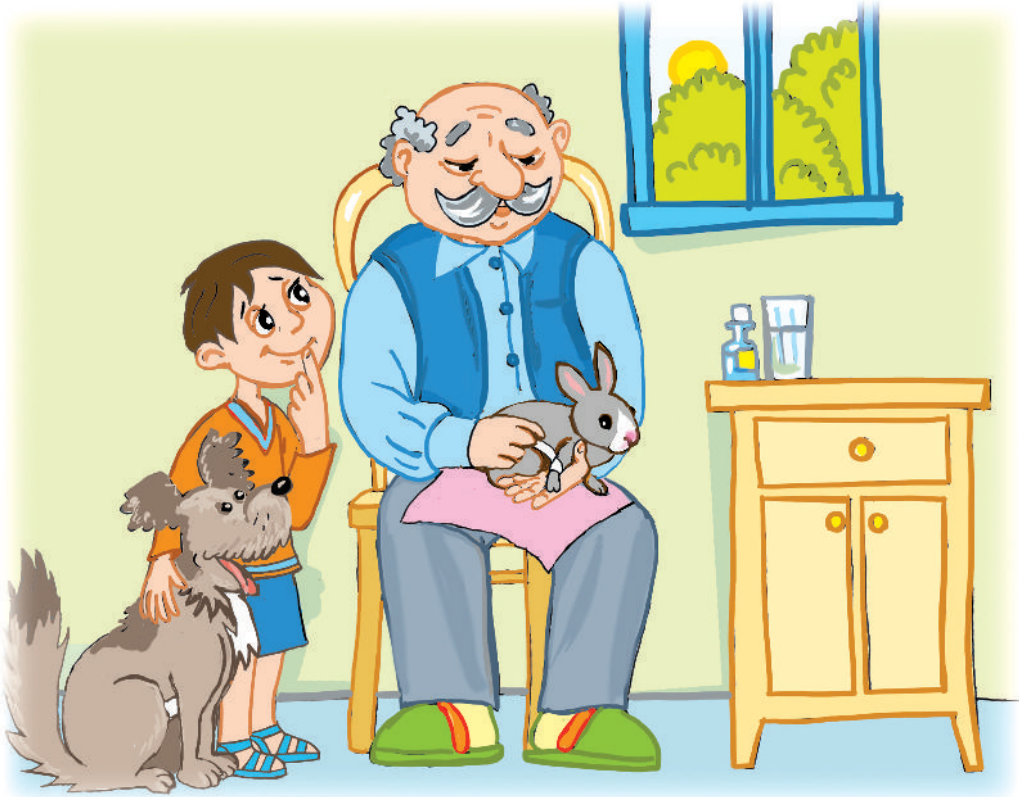
3 Şəklə əsasən mətni davam etdir.

YARDIM

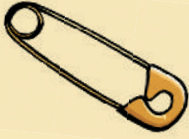
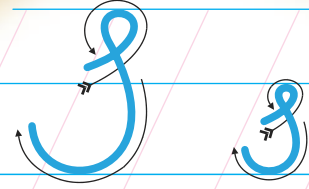
Yay idi. Ramil Boran adlı iti ilə dərədə oynayırdı. Birdən Boran dayanıb otları iylədi, talaya boylandı.

– Nədir? – Ramil dilləndi.

Talada olan bala idi.

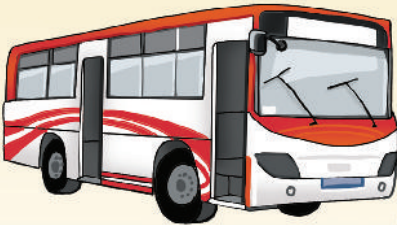
o O on ol ot to mo ro Oy
bol limon dolab orta boya
Obada bayram idi.

s a n | a

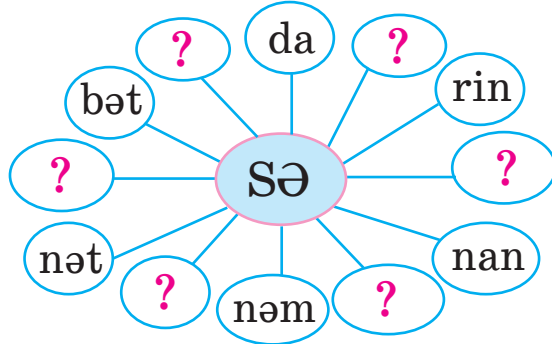
t a | s i

a | t o | b s

sa	sə	si	as	əs	is
mi-sal	sa-at				
dəs-tə	sə-rin				
sa-lat	So-na				
Ya-sə-mən	Si-ma				

1 Yeni sözlər yaratmaq üçün boş xanalara daha hansı hecaları yazmaq olar?

2 Hecaları düzgün birləşdir.

sə
a
ya
ya

ra
sə
mə
na

sa
ni
nas
mən

AĞILLI SAMİR

Səadət yatırdı. Samir isə masanın yanında oynayırdı.
Anası Samiri səslədi:

– Samir, asta oyn, səs salma. Səadət yatır, birdən oyadarsan.

Samir:

– Bildim, ana, səs salmaram.

s ş sa ş si is os əs Şa
salat dərş misal Şona
Şonanla Şəlim dost idilər.

Uu

u d

b a y | u

u u

un ul um nu lu mu

u-lu du-man
us-ta dur-bin
dur-na nu-ra-ni
bu-lud Nu-rəd-din

1 Hansı quşun adında “u” səsi daha çoxdur?

2 Sözləri hecalara bölməklə cümlələri dəftərinə yaz.

1. Nuru yorulub stulda oturdu.
2. Umnisə nənə un ələyir.
3. Tural balta ilə odun yarır.

NURLAN

Nuru baba bostanı sulayırdı. Birdən o dayanıb Nurlanı səslədi. Nurlan barının yanında oynayırdı. O, babasına sarı boylanmadı.

Anası Nurlana:

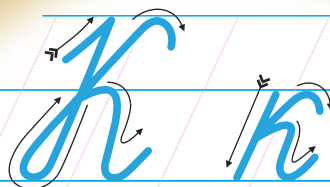
– Nurlan, baban səni səsləyir. Niyə ona əl tutmursan?

Nurlan bu əməlindən utandı. O saat babasının yanına yollandı.

3 Mətnə tərkibində “u” hərfi olan ad, hərəkət bildirən sözləri seç və dəftərinə yaz.

ı u ı l ı us ur mu tu uly
un armud odun ulu usta
Ura, Tural oyunu uddu!

k ə | l ə m

ka kə ko ək ik uk

ka-sa

ko-man-da

mas-ka

mək-təb-li

ki-sə

kər-tən-kə-lə

kos-mos

Kə-ma-lə

t r a k | t o r

- 1 Hər sütundakı sözlərdən birində "k" fərqli tələffüz olunur. Həmin sözü tap.

mayka

kabab

kanal

banka

kosmos

kitab

kəndir

kənd

k □ y | n ə k

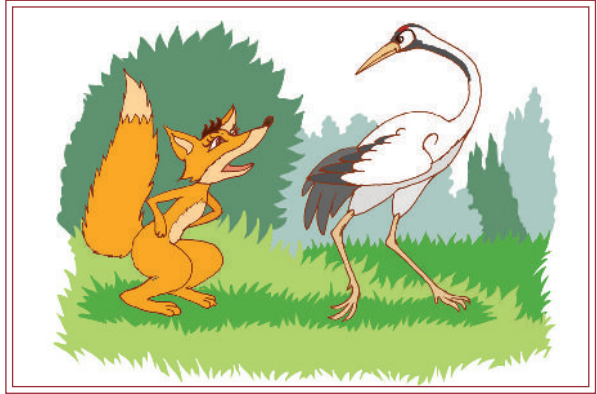
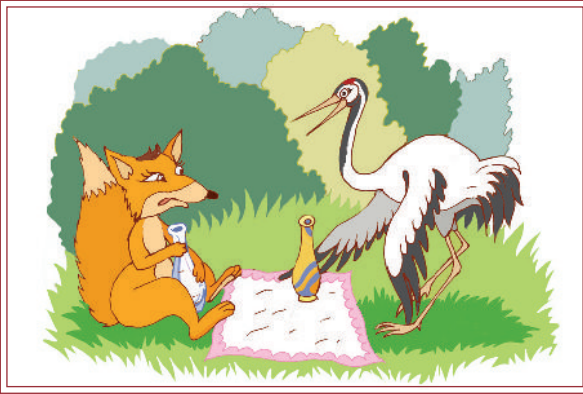
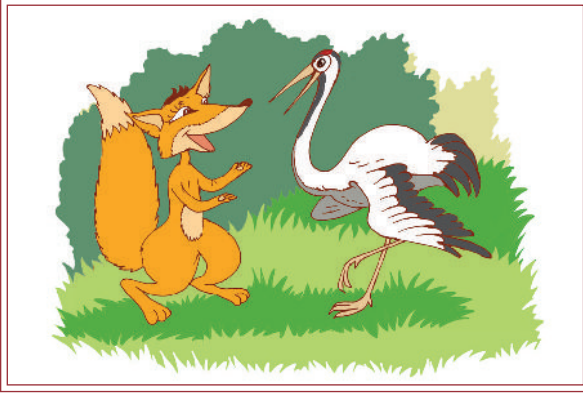
- 2 Hərflərdən hansılarını əlavə etsən, yeni söz yaranar?

N L M T B R D Y S K

□ əLƏK

TÜLKÜ VƏ LEYLƏK

3 Şəkil üzrə danış.

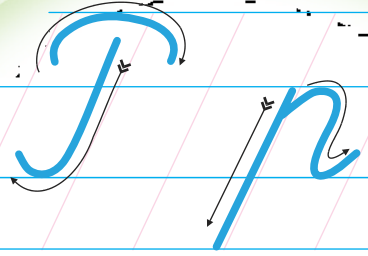
4 Hansı şəklin adında “ka” hərfi var?

ç ç k k ç ç ka ki x ki

kəlik kəmərlək kəmərlək kəmərlək

Traktor kəndin kənarındadır.

p a | p a

k i r | p i

t u r p

par-ta

pi-ya-lə

pər-də

pi-a-no

i-pək

kə-pə-nək

ar-pa

Pə-ri

1 Hecaları birləşdirməklə sözlər yarat.

pil

mi

lin

po

ti

kən

plas

lə

dor

2 Sözləri yerində işlətməklə cümlələri oxu.

iti

sapsarı

ipək

1. Pəri nənə ... pərdə tikdi.
2. Kirpinin ... tikanları əlimə batdı.
3. Parkda ... kəpənək tutdum.

POLİS VƏ UŞAQLAR

Noyabr ayı idi. Pəri iti ilə parkda əylənirdi. O, dostu Poladı da səslədi. Onlar iplə tullanır, iri sarı toppla oynayırdılar.

Birdən top yola diyirləndi. Polis topu tutdu. O, dostlara bildirdi ki, yolun kənarında toppla oynamasınlar.

- 3 Mətnə göy rənglə verilmiş sözə diqqət yetir və şəkillə mətn arasındakı uyğunsuzluğu müəyyən et.

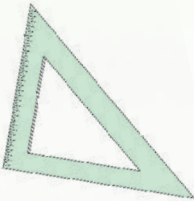
/ 2 n J T kəpənək
palto ləpə piyada top Pəri
Polad topda kirpi tapdı.

ş a l | a r

m i | ş a r

ə t | k ş

şa-ir

şə-kər

şor-ba

şi-rin

əş-ya

Şə-la-lə

Şu-şa

sa-rı-şın

1 Sözləri düzgün birləşdir və oxu.

odun

sollar

şəlalə

kələm

suyu

turşusu

şələsi

şırıltısı

2 Sözləri hecalara ayırmaqla cümlələri dəftərində yaz.

1. Şəbnəmin pişiyi mışıl-mışıl yatırdı.

2. Şirin nənə şəkərbura bişirir.

3. Paşa kisələri anbara daşıdı.

AD GÜNÜNDƏ

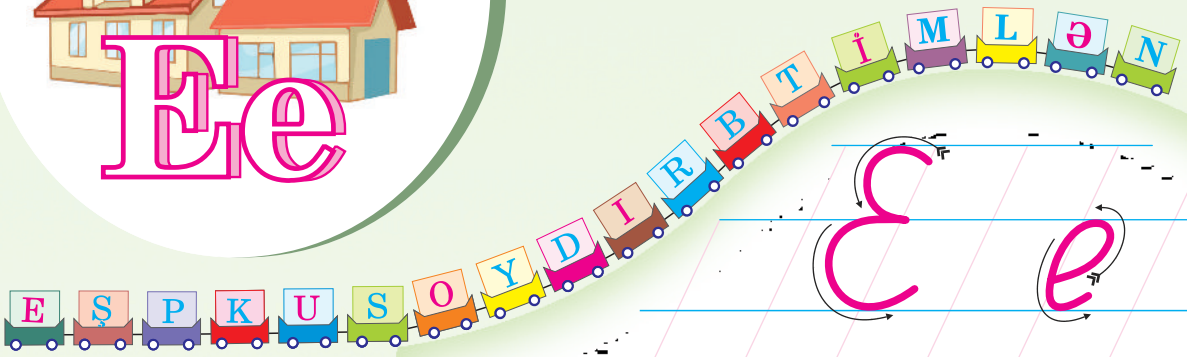
Noyabrın biri idi. Şəlalənin altı yaşı tamam olurdu. Şakir ona şokolad, Ayişə yaşıl şar aldı. Şəbnəm isə şəkilli kitab almışdı. Şirin nənə Şəlaləyə əla paltar tikdi.

Anası dadlı tort bişirmişdi. Torta altı şam batırdılar. Şamları yandırdılar. Dostlar şənləndilər. Şəlalə şad oldu.

- 3 Mətnə göy rənglə verilmiş sözlərə diqqət yetir və şəkillə mətn arasındakı uyğunsuzluğu müəyyən et.

Ş Ş məşəl şort tələs
Şair Şusadan danışdı.

e y n ə k

e y r a n

k a r a t e

e-lan

be-şik

er-kən

yel-kən

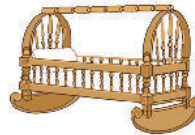
şe-ir

me-bel

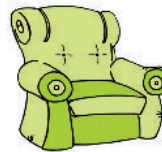
El-şən

e-lek-trik

1 Hərflərin ardıcılığını müəyyən et.

ŞEKİB

RESKOL

2 Sözləri yerində işlətməklə cümlələri oxu.

şeir

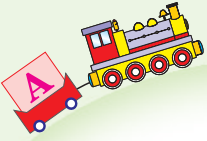
karate

dekabr

... ilin son ayıdır.

Eldar ... ustasıdır.

... misralardan ibarət olur.

ETİBAR İNAM DEMƏKDİR

Elman atasından soruşdu:

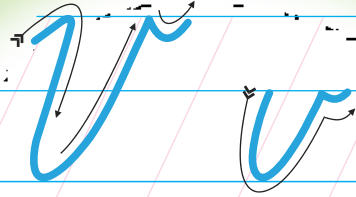
– Ata, etibar nə deməkdir?

Ata dedi:

– Etibar inam deməkdir. Kimsə sənə bir iş tapşırırsa, sən bu işi yerinə yetirməlisən. Belə olsa, insanların sənə etibarlı olar. “Yurdum etibarlı əllərdədir” deyirəmsə, deməli, onun keşiyində duranlara inanıram.

e E elm yemək ekran Emin
Eldar əmi yeni mebel dəsti aldı.

v e l o s i p e d

d ə v ə

və-tən

pey-vənd

ta-va

kvad-rat

dov-şan

vo-ley-bol

əv-vəl

Va-li-də

1 Çatışmayan hecaları seç.

...-ley-bol

...-li-deyn

sa-mo-...

nər-di-...

var

van

vo

va

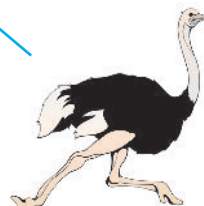

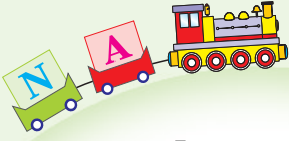
t i l o v

2

Bu quşun adı nədir?

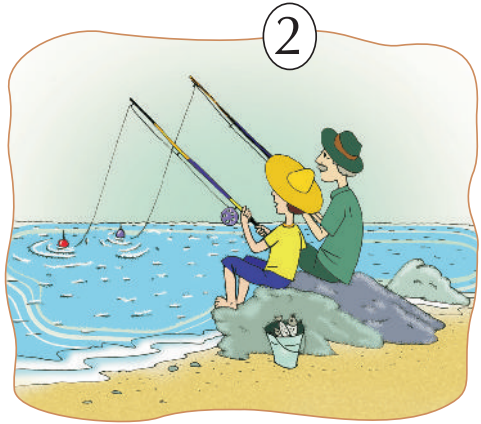

BABA VƏ NƏVƏ

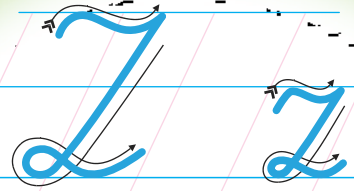
Veysəl baba və Natəvan meşəyə yollandılar. Onlar meşədə itburnu, kəklikotu topladılar. Natəvan onları evə apardı. Nənəsinə verdi. Nənə sevindi.

Baba və nəvə eyvanda əyləşdilər. Veysəl baba nəvəsinə bitkilərdən danışdı. O dedi ki, bunlar dərman bitkiləridir.

- 3 Bu şəkillərdən hansı mətnə aid deyil?
- 4 Mətndəki hansı obraz şəkillərdə təsvir olunmayıb?

✓ V vanna peyvənd Vəli
Nəvə nənəsindən meyvə istədi.
Mən Vətənimə sevirəm.

z ə n | i r

| z m

a r | p i z

za-man

mə-zə-li

zə-mi

Zə-mi-nə

zey-tun

tə-rə-zi

ba-zar

Za-kir

1 Uyğunluğu müəyyən et.

mavi

yazı

ala-bəzək

meyvə

ləzzətli

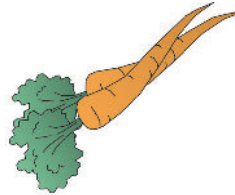
dəniz

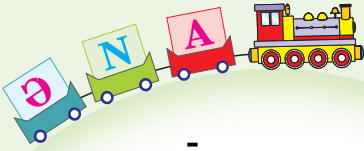
savadlı

kəpənək

2 Tapmaca.

Yer altında sarı biz.

DƏNİZDƏ

Zeynal dayı İzzətlə Zibanı dənizə aparmışdı. Dəniz ləpəsiz idi. İzzət və Ziba suda oynayır, bundan ləzzət alırdılar.

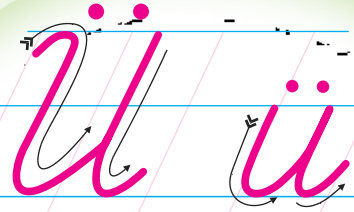
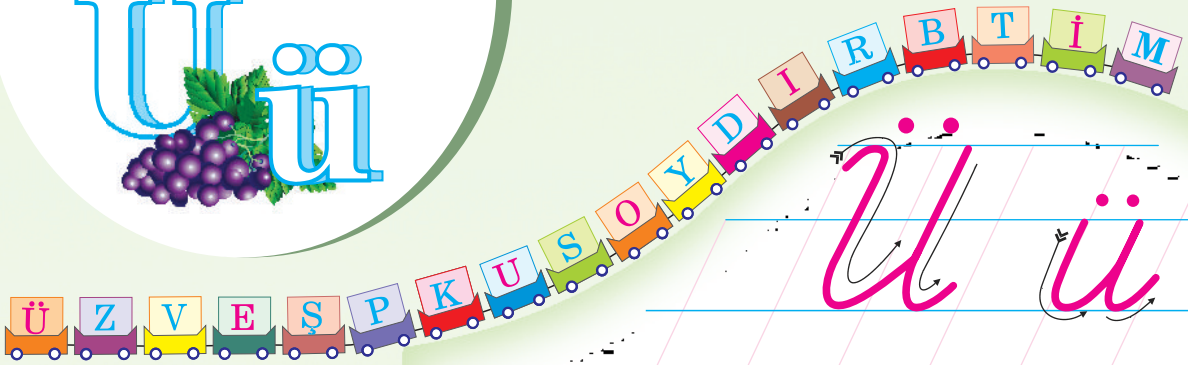
Onlar dənizi seyr etdilər, zənbildəki yeməkdən yedilər. İzzət zibilləri dənizə atanda Zeynal dayı ona dedi:

– Dənizi zibilləmək olmaz! O, təmiz olmalıdır.

3 Nə üçün dənizi zibilləmək olmaz?

z Z zəli dəvəsi bəzək Zivər
Zaur zəiri zərbələdi.
Zakir bazardan zeytun aldı.

ü | z ü k

ü | ə

t ü l | k ü

ü-rək püs-tə
 ü-zər-lik mü-ba-rək
 tüs-tü şü-şə
 bül-bül Ül-viy-yə

1 Hecaları düzgün birləşdirməklə sözlər yarat.

mü	ba	yim
	la	sib
	əl	riz
	na	lim

2 Sözlərin düzgün ardıcılığını tap və cümlələri oxu.

1. üzük aldı Südabə dükandan
2. südlüaş Ülker dadlı yedi
3. düşürəm türk Mən dilini başa

ÜZÜMLÜKDƏ

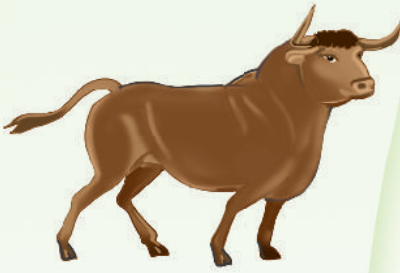
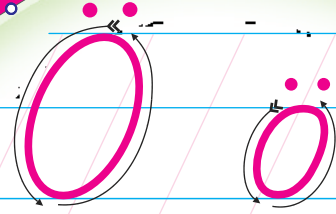
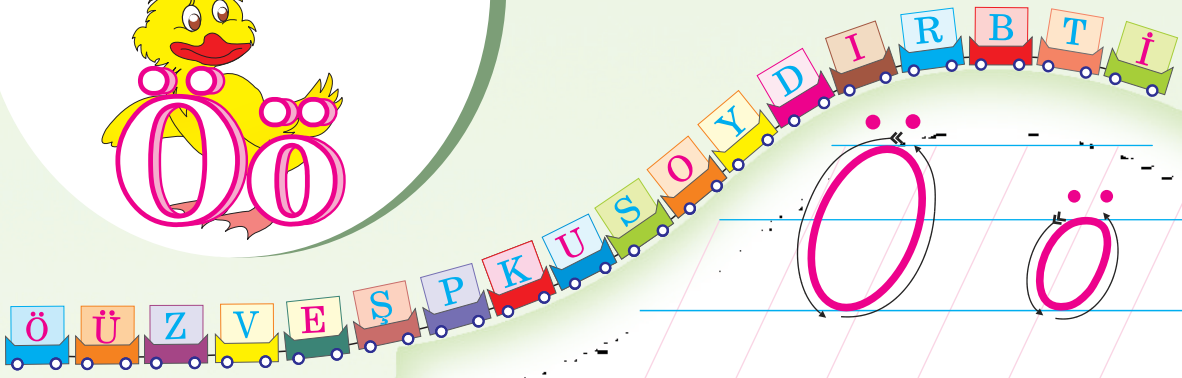
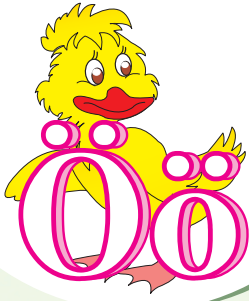
Kəndimiz Kürün o tayında yerləşir. Orada üzümlük var. Dünən Ülkər müəllimə bizi ora aparmışdı. Üzümlükdə adamlar üzüm dərir, yeşiklərə doldururdular. Sonra isə Ülvi dayının maşınına yükləyirdilər.

Üzümdən sirkə, şirə düzəldirlər, mürəbbə bişirirlər. Abşeronun şanı üzümü bütün dünyada tanınır.

3 Mətnə yer adı bildirən hansı söz həmişə böyük hərflə yazılır?

ü Ü ütü külək Üzeyir
Zümrüd nənə düşərsə bəsirdi.
Dünən mülayim külək əsirdi.

ö | k ü z

b ə | n ö v | ş ə

k ö s | t ə | b ə k

ö-yüd sö-yüd
ön-dər öl-kə
kör-pü bö-yürt-kən
löv-bər Ö-mər

1 Yeni sözlər yaratmaq üçün boş xanalara daha hansı hecaları yazmaq olar?

2 Sözləri hecalara bölməklə atalar sözünü dəftərinə köçür.

Bilməmək eyib deyil,
öyrənməmək eyibdir.

KÖNÜLÜN ÖRDƏKLƏRİ

Ömər dayı Könülə səkkiz ördək almışdı. Amma onlardan dördü itmişdi. Sən demə, ördəkləri tülkü aparıbmiş.

Tülkü özünü ölülüyə vurub uzanmış. Ördəklər yanından ötəndə tutub yeyirmiş. Tülkü ördək yeməkdən əməlli-başlı kökəlmişdi. Ömər dayı tələ düzəltdi, tülkünü tutdu.

- 3 Tülkü ördəkləri yeyəndən sonra Könülün neçə ördəyi qalmışdı?

ö Ö örnək növbə körpə
Ömər zökəm olmuşdu.
O, tez-tez öskürürdü.

g e r b

g ü z | g ü

p ə | l ə n g

gü-nəş sü-pür-gə
gö-zəl gül-dan
ga-va-lı Gül-zar
düz-gün Zən-gi-lan

1 Hecaları birləşdirməklə sözlər yarat.

gö	va	lı
gi	yər	nar
ga	lə	ti

2 Boşluqların yerində əlamət bildirən sözlər işlət.

görkəmli ətirli yelkənli

1. Güldanda güllər var idi.
2. Göldə gəmi üzürdü.
3. Bu gün şairlə görüş var.

GÖYGÖLDƏ

Bu il Gəray atası ilə ölkəmizin gözəl bölgələrini gəzdi. Onlar Goranboyda, Gədəbəydə oldular. Sonra yollarını Göygölə saldılar.

Günorta idi. Gəray və atası Kəpəzin ətəyində dayanmışdılar. Onlar yaşıl meşələrə göz gəzdirdilər.

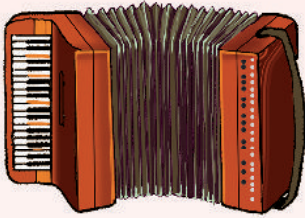
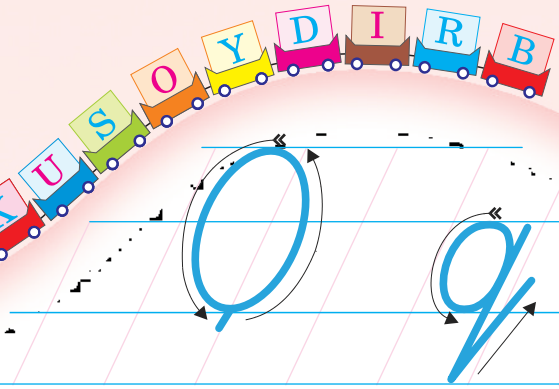
Ata dilləndi:

– Vətənimizin bütün guşələri gözəldir.

3 Mətnə böyük hərflə yazılan hansı söz dağ adı bildirir?

g 9 gülsə igid Gülnaz
Tələng kölgədə mürğüləyirdi.
Gülərin gözləri göy rəngdədir.

q a r m o n

q a r a n q u ş

b a l l ı q

qa-nad qo-naq
qə-zet qa-ran-lıq
mə-qa-lə Qu-bad-lı
qay-maq Qo-bus-tan

1 Hecaları birləşdirməklə sözlər yarat.

qa	rım	quş
qa	ran	qa
sa	qa	saq
qənd	rış	bı

2 Sözləri düzgün birləşdir və oxu.

doqquz	ləpəsi
qar	yuvası
qoz	rəqəmi
qaranquş	dənəsi

QUŞLARIN DOSTLARI

Qış gəlmişdi. Quşlar artıq isti ölkələrə getmişdi. Lakin bəzi quşlar qalıb qışlayırdı. Bayır soyuq idi. Quşlar dən tapa bilmirdi. Onlara kömək etmək lazım idi.

Uşaqlar quş yuvaları düzəltdilər. Dənliklərə dən tökdülər.

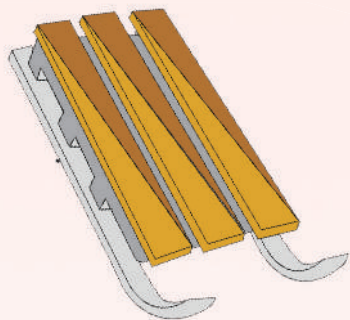
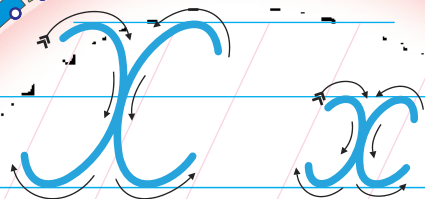
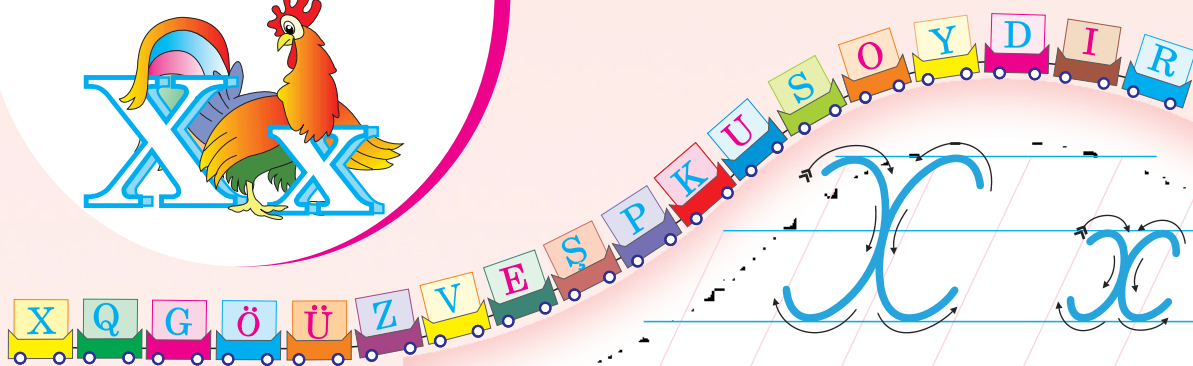
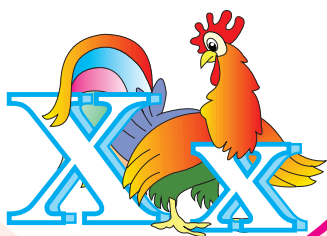
Uşaqlar, quşları qoruyun!

3 Hansı şəklin adında birinci heca fərqlidir?

q Q qoruq doqquz qutu
Qız qalası qədim abidədir.
Uzaqdan qatarın səsi gəldi.

x i | z ə k

p a x | l a v a

a r x

xa-lat

xə-mir

ax-şam

tax-ta

ta-xıl

xə-zi-nə

Xan-kən-di

Xa-li-də

1 Uyğunluğu müəyyən et.

qədim

xoş

Şaxta

düz

baba

xətt

xalça

xəbər

2 Yaxınmənalı sözləri tap.

xeyr

daxma

qoxu

xəbər

xoşbəxt

iy

yox

bəxtəvər

koma

məlumat

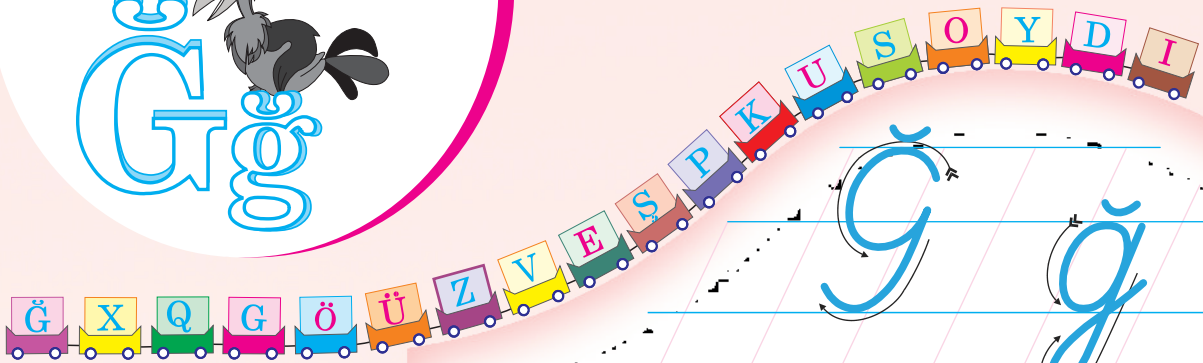
XƏZRİ NƏDİR

Xumarla Xalid dəniz kənarında oynayırdılar. Onlar qumdan qala düzəldirdilər. Bu zaman Xəlil baba onlara yaxınlaşdı. O dedi:

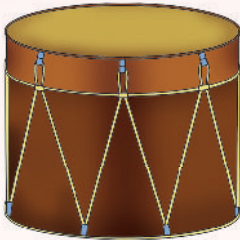
- Bəsdir oynadınız. Qalxın gedək. Axşam düşür.
- Baba, Xəzərin ləpələri qalamızı yuyub aparar axı.
- Qorxmayın, xəzri olmasa, ləpə də olmaz.
- Xəzri nədir, baba?
- Xəzərdən əsən küləyə xəzri deyirlər.

ı c x X xurma saxta
Axşamın xeyir, Xeybər baba!
Xos gördük, Xəzər qızım.

t ı s | b a | ğ a

n a | ğ a | r a

d a | ğ

qo-ğal

na-ğıl

nəğ-mə

oğ-lan

ma-ğa-ra

qay-ğa-naq

qar-ğ1-da-l1

Qa-ra-bağ

1 Çatışmayan hecaları tap.

por-ta-...

...laq

Ağ-...

ya-...

Ağ-də-

dam

ğış

oğ

rə

ğal

2 Sözləri tap.

ma-ğa-ra - ra + za = ?

na-ğıl - ğıl + ğa + ra = ?

doğ-ru - ru + ma = ?

QAYĞI

Nağı baba oğlu Toğrulu Qarabağ döyüşlərində itirmişdir. İndi o, qonşu mənzildə tək yaşayır.

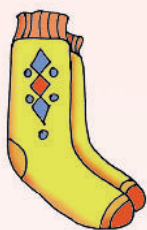
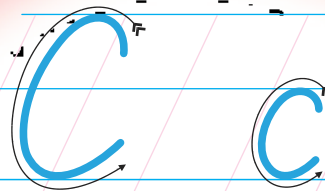
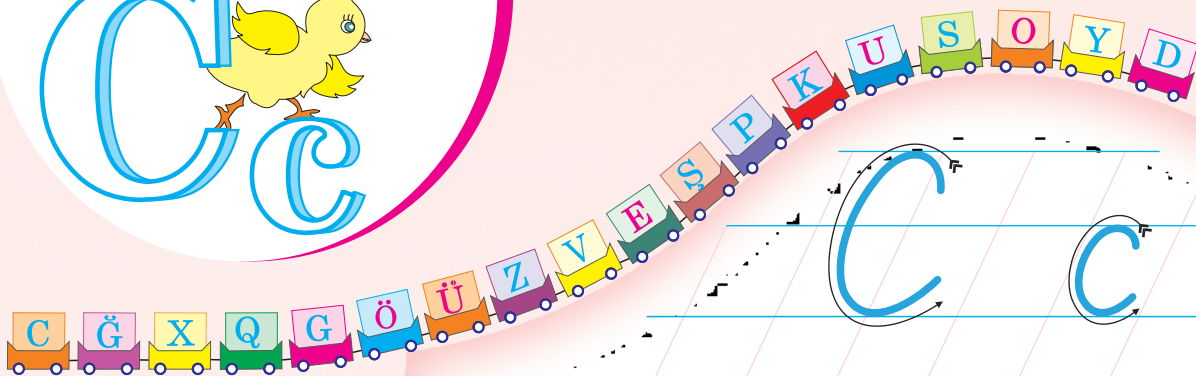
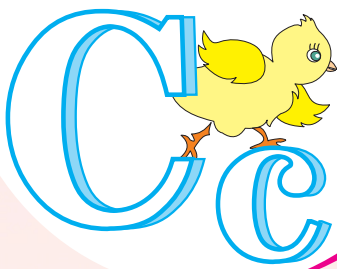
Qış ayları idi. Nağı baba xəstələnmişdi. Anam dovğa bişirdi. Atam isə mağazadan portağal, qoğal, noğul aldı. Biz Nağı babanın yanına getdik. O, atamla mənə görüb sevindi.

Evə qayıdanda atam mənə dedi:

– Yaşlıların qayğısına qalmaq lazımdır.

ö f ğ ç j ğ bağ doğma
Oğru elə bağrıdı, doğrunun
bağrı yarıldı.

c o r a b

s i n c a b

t a c

ca-mış

Cəb-ra-yıl

cə-sur

Xo-ca-lı

bö-cək

Xo-ca-vənd

cey-ran

Kəl-bə-cər

1 Yanıltmacı əzbər de.

Cücüləri cücələrə
Tapşırdılar cücülər.
Cücüləri bircə-bircə
Aşırdılar cücələr.

Teymur Elçin

2 Uyğun gələn hecaları tap- maqla sözləri oxu.

bala **ca** navar

nəti **?** sarət

Xədi **?** milə

CABİR BABANIN BAĞINDA

Yay yenice girmişdi. Cəmil bacısı ilə Cabir babanın bağına gəlmişdi. Dəcəl Selcan cərgələrin arası ilə babasına sarı yüyürdü. O, yeni cücərən üzüm tinglərini ayaqladı. Baba nadinc nəvəsini qucaqlayıb dedi:

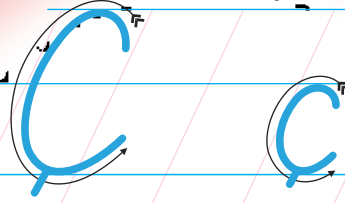
– Balaca nəvəm böyüyəndə biləcək ki, bitkilər də canlıdır. Onları incitmək olmaz.

3 Aşağıdakı cümlə mətndə hansı cümlədən sonra gəlməlidir?

Ancaq babanın acığı tutmadı.

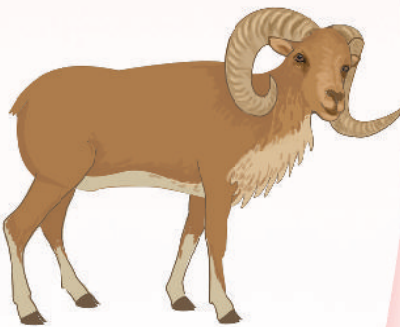
c C calağ cığır Cavanşir
Cavad bir cüt corab aldı.
Nəno Cırtdana yaxmac verdi.

ç ö | r ə k

s i | ç a n

q o ç

a-çar

çə-mən

çən-gəl

çov-ğun

çi-yə-lək

çə-yirt-kə

Çi-na-rə

La-çın

1 Yanıltmacı əzbər de.

Keçilər köçürdülər,
Küçədən keçirdilər.
Küçük qaçdı küçəyə...
Keçilərin kiçiyi
“Keçi” dedi küçüyə.

Teymur Elçin

2 Uyğunluğu müəyyən et.

ətirli

yun

turş

tərs

alça

keçi

çiçək

xalça

ÇÖRƏK-BƏRƏKƏTDİR

Çingizgil çayın kənarında oynayırdılar. Burada gözəl çəmənlilik vardı. Uşaqlar çobanyastığı və başqa çiçəklər dərdilər. Bu zaman Çimnaz xala onları yeməyə çağırırdı. Uşaqlar bağçada əyləşib çörək yedilər, çay içdilər. Stolda artıq çörək tikələri qalmışdı. Çingiz onları kolluğa atmaq istəyəndə Çimnaz xala dedi:

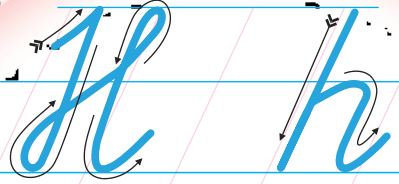
– Oğlum, çörək bərəkətdir. Onun qədrini bilmək lazımdır.

3 Aşağıdakı sözlərin düzgün ardıcılığını müəyyən et.

un çörək buğda xəmir

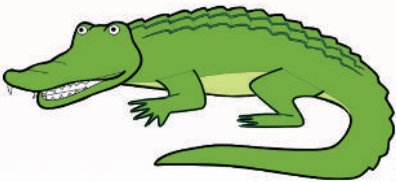
ç Ç çörək dolça Çörək
Elçin dayı cöldə ot biçir.
Çimnaz çəpəlsəng uçurdu.

h i n | d u ş | k a

ş a h | m a t

t i m | s a h

ha-va

ba-har

yə-hər

mah-nı

hə-diy-yə

həm-rəy-lik

hə-şə-rat

Hü-seyn

1 Hecaları birləşdirməklə sözlər düzəlt.

he

di

lat

ha

rə

sə

əh

ka

kət

hə

va

yə

2 Tapmaca.

Ayağı var səkkiz ədəd,
Əl vurantək əziləcək.
Havadadır, qanadı yox,
Tor toxuyur, cəhrəsi yox.

ADI İLƏ BÖYÜSÜN

Balaca Mehriban Həlimə nə-
nədən soruşdu:

– Nənə, niyə adımı eşidənlər
“adı ilə böyüsün” deyir?

– Onlar istəyirlər ki, sən hə-
mişə mehriban olasan.

Mehriban Heydər Əliyevin
heykəlinə baxıb soruşdu:

– Nənə, bəs “Heydər” adının
mənası nədir?

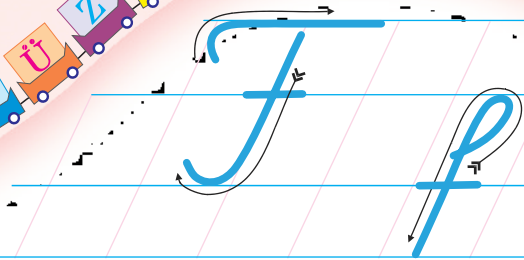
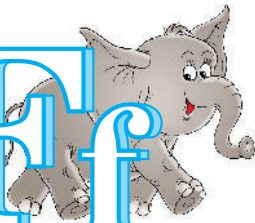
– Qızım, Heydər “vüqarlı, qüdrətli” deməkdir. Heydər
Əliyevin qüdrəti sayəsində Azərbaycanımız çiçəklənən
ölkəyə çevrilmişdir. Ona görə də xalqımız onu həmişə
hörmətlə yad edəcək.

3 Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər
Əliyev haqqında nə bilirsən?

h f l H bahar Hüseyn
hadissə hörmət Humay himn
Xahiş edirəm, həyəcanlanma.
Anası Mehmanə heyvə aldı.

Ff

f ə | n ə r

q ə | r ə n | f i l

ş ə r f

fut-bol

fa-si-lə

nə-fəs

fəv-va-rə

fi-şəng

Fi-rən-giz

məf-til

Fü-zu-li

1 İzaha uyğun gələn sözü tap.

masa üçün örtük

futbol

zərb musiqi aləti

fəsil

topla oyun növü

dəf

ilin bir mövsümü

süfrə

2 Çatışmayan hecaları tap.

...-sa-nə

lif

zə-...-ran

əf

ə-...-ba

fır

qə-rən-...

fə

...-tı-na

fil

ÖZÜMÜZ OXUYARIQ

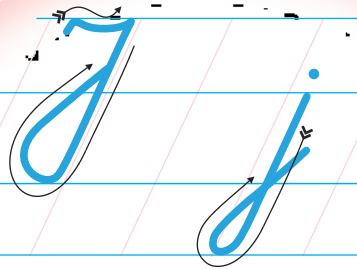
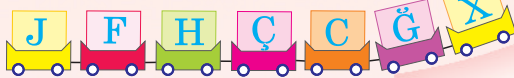
Rəflərimiz şəkilli
Kitablarla doludur.
Biri "Cırtdan" nağılı,
O biri "Koroğlu"dur.
Nizami baba yazmış,
Bax, bu kitab "Fitnə"dir.
Heç o qalın kitabın
Adı bilirsən nədir?
Hərfləri keçmişik,
Bilirik əlifbanı,
Özümüz oxuyarıq
"Şəngülüm"ü, "Cırtdan"ı.

Hüseyn Abbaszadə

- 3 Şeirdə verilmiş "Şəngülüm" nağılının tam adı nədir?
- 4 Nöqtələrin yerinə uyğun gələn sözü yazmaqla köçür.

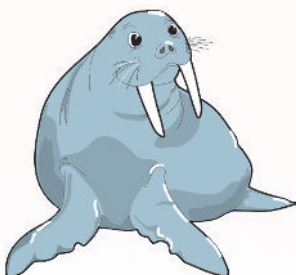
f F film neft fəhlə Fəzil
Fərid oynadı futbol,
Qapuya vurdu üç

j i l e t

ə j d a h a

m o r j

ja-ket

jur-nal

müj-də

re-jim

di-ri-jor

pi-ja-ma

jur-na-list

Ja-lə

1 Sözləri yerində işlətməklə cümlələri oxu.

müjdə morj əjdaha jurnal

... soyuq yerlərdə yaşayır.

Əjdər maraqlı ... aldı.

Qaranquş bahardan ... verir.

Nağıllarda ... obrazı olur.

2 Yaxınmənalı sözləri tap.

müjdə

jest

jüri

jalüz

jalə

pərdə

münsif

xəbər

şeh

hərəkət

JALƏ XALA

Jalə xala istedadlı rəssamdır. O, yeni geyim modelləri hazırlayır. Moda jurnalında onun haqqında məqalə dərc olunmuşdu. Jurnalda jaket, jilet, don, pijama və başqa geyim modelləri vardı. Jalə xala beynəlxalq moda müsabiqəsində yüksək mükafata layiq görülmüşdü.

3 Hansı geyim adında “j” səsi yoxdur?

4 Bu peşə adları hansı şəkillərə aiddir?

jonqlyor

dirijor

jurnalist

j j pijama qaraç Jalə
Əjdər jurnal oxuyur.
Jalənin atası rejissordur.

AZƏRBAYCAN ƏLİFBASI

çap şəkli	əlyazma şəkli	hərfin adı	çap şəkli	əlyazma şəkli	hərfin adı
A a	<i>A a</i>	a	Q q	<i>Q q</i>	qe
B b	<i>B b</i>	be	L l	<i>L l</i>	el
C c	<i>C c</i>	ce	M m	<i>M m</i>	em
Ç ç	<i>Ç ç</i>	çe	N n	<i>N n</i>	en
D d	<i>D d</i>	de	O o	<i>O o</i>	o
E e	<i>E e</i>	e	Ö ö	<i>Ö ö</i>	ö
Ə ə	<i>Ə ə</i>	ə	P p	<i>P p</i>	pe
F f	<i>F f</i>	fe	R r	<i>R r</i>	er
G g	<i>G g</i>	ge	S s	<i>S s</i>	se
Ğ ğ	<i>Ğ ğ</i>	ğe	Ş ş	<i>Ş ş</i>	şe
H h	<i>H h</i>	he	T t	<i>T t</i>	te
X x	<i>X x</i>	xe	U u	<i>U u</i>	u
I ı	<i>I ı</i>	ı	Ü ü	<i>Ü ü</i>	ü
İ i	<i>İ i</i>	i	V v	<i>V v</i>	ve
J j	<i>J j</i>	je	Y y	<i>Y y</i>	ye
K k	<i>K k</i>	ke, ka	Z z	<i>Z z</i>	ze

AİLƏ VƏ MƏKTƏB

UŞAQ VƏ BUZ

Dərsə gedən bir uşaq
Çıxdı buz üstə qoçaq.

Sürüşdü birdən-birə,
Düşdü üz üstə yerə.

Uşaq durub neylədi?
Buza belə söylədi:

– Sən nə yamansan, a buz!
Adam yıxansan, a buz!

Az qalıb ömrün sənin,
Yaz gələr, artar qəmin.

Əriyib suya dönərsən,
Axıb çaya gedərsən!

Mirzə Ələkbər Sabir

1 Şeirdə hansı misralar məktəbli uşağın dilindən deyilir?

2 Mətni köçür.

Gölməçə donmuşdu. Bir çəpis buzun
üstünə çıxdı. Əyilib baxanda öz şəklini
gördü. Elə bildi başqa çəpisdir. Buza
buynuz vurdu.

3 Hər iki mətnə aid olan söz hansıdır?

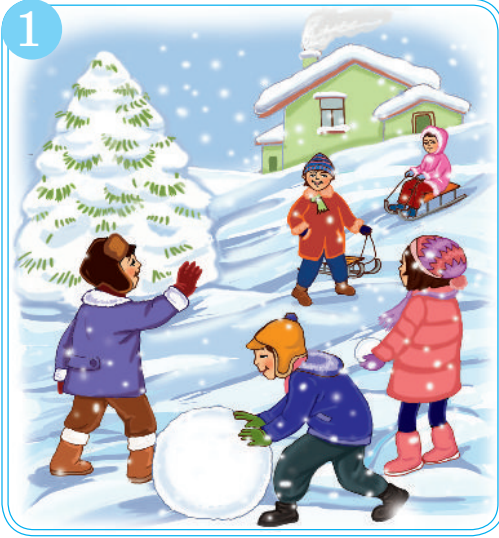
A) çəpiş

B) uşaq

C) buz

QAR ADAM

1 Şəkil üzrə danış.

2 Cümlələri şəkillərə uyğun düzgün ardıcılıqla köçür.

Qar adamın başını gətirin!
Artıq qar adamımız hazırdır.
Gəlin qar adam düzəldək.
Bu da qar adamın burnu!

ÇOVĞUN

Anar evdən çıxanda çovğun idi. Külək qəzəblə viyıldayırdı. Qarı adamın üzünə çırırdı.

Uşaq qorxdu. Dayanıb fikirləşdi: “**Bəlkə, məktəbə getməyim?**”

Bu vaxt Anar dostu Fəridi gördü. O da çovğundan qorxurdu. **Oğlanlar bir-birini görüb sevindilər.** Onlar əl-ələ verib məktəbə getdilər.

Çovğun yenə də coşurdu. **Külək viyıldayırdı.** Ancaq uşaqlar daha qorxmurdular.

Vasili Suxomlinski

- 1 Hansı rənglə verilmiş cümlə sual cümləsidir?
- 2 Altından xətt çəkilmiş sözləri hansı sözlərlə əvəz etmək olar?

- 3 “Çovğun” sözünün tərkibindəki hərflərin əlifbadakı sıra nömrəsini tap.

4 ? ? ? ? 20

- 4 Hərflərin əlifbadakı sıra nömrəsinə görə sözləri tap.

1 20 1 24 8 7 24 14 5

- 5 Hansı şəkil mətnə aiddir?

- 6 Hansı atalar sözləri mətnin məzmununa uyğundur?

1. Ehtiyat igidin yaraşığıdır.
2. Birlik harda, dirilik orda.
3. Elm zəhmət ilə başa gələr.
4. Dostluq hər şeyə qalib gəlir.

- 7 Mətni köçür.

Külək nədir
Rauf küləyin nə olduğunu bil-
mirdi. Nənəsi onu bağcaya apardı.
Külək vuyldayır, yarpaqlar tərpənir-
di. Nənənin yaylığı yellənirdi. Rauf
küləyin nə olduğunu başa düşdü.

NƏNƏNİN EYNƏYİ

Sənan bu gün məktəbdən çox sevincək gəldi. Qapıdan içəri keçməmiş qışqırdı:

– Nənəcan, nənəcan! Tez mənim gündəliyə bax. Gör neçə almışam.

Ancaq nənə gündəlikdəki qiyməti görə bilmədi. Eynəyi harasa yox olmuşdu. Sənan eynəyi axtarmağa başladı. Hər yeri axtardı. Eynəyi divanın altından tapdı.

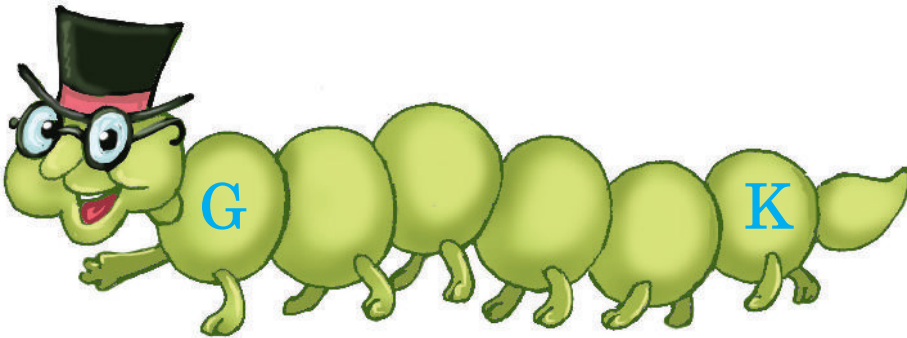
Nənə gündəliyə baxıb dedi:

– Afərin, bala! Bəs niyə dünən mənim eynəyimi axtarmadın?

Vasili Suxomlinski

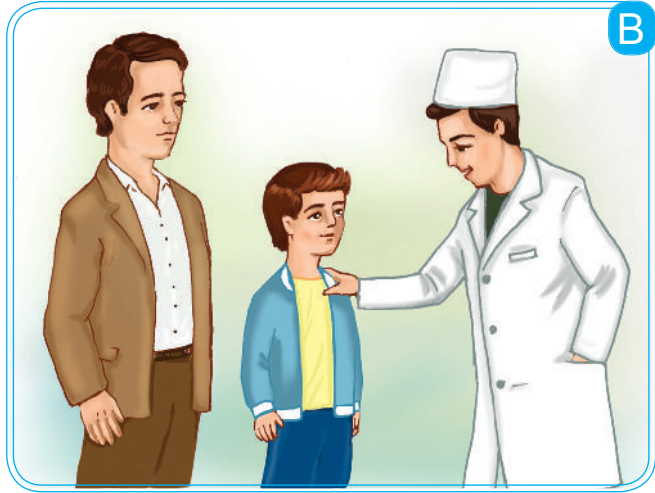
- 1 Sənanın sevincək olmasının səbəbi nə idi?
- 2 Səncə, nə üçün dünən Sənan nənənin eynəyini axtarmışdı?
- 3 “Eynək” sözünü əvəz edə bilən sözü tap.

HƏKİM MƏSLƏHƏTİ

Orxanın gözləri pis görürdü. O oxuyanda kitabı gözlərinə lap yaxın tuturdu. Atası Orxanı göz həkiminə apardı. Həkim onun gözlərini yoxladı. O dedi ki, Orxan mütləq gözlük taxmalıdır. Atası Orxana gözlük aldı. İndi o, gözlük taxır və yaxşı görür.

1 Mətnə əsasən şəkillərin düzgün ardıcılığını tap.

2 Suallara cavab verməklə kiçik bir mətn yaz.

Orxanın problemi nə idi?

Problemin səbəbi nə idi?

Problem necə həll olundu?

HİMNİMİZ

Sən səslənən zamanda
Dağlar qalxır ayağa.
Sədan deyir: “Eşq olsun
Bu müqəddəs torpağa”,
Azərbaycan himnimiz.

Səsində var Qafurun,
Mehdilərin qüdrəti.
Ay mənim Vətənimin
Əzəməti, şöhrəti,
Azərbaycan himnimiz.

Qəhrəman babaların
Vüqarı var səsində,
Tanıt Odlar yurdunu
Bütün Yer kürəsində,
Azərbaycan himnimiz.

Tofiq Mütəllibov

1 “Dağlar qalxır ayağa” ifadəsini necə başa düşürsən?

2 Hansı söz hecalara düzgün ayrılımayıb?

- A) səs-lə-nən
- B) müq-əd-dəs
- C) ə-zə-mə-ti

3 Tapşırığı düzgün yerinə yetirərsən, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanının adı alınar. Həmin qəhrəman haqqında kiçik mətn hazırlayıb dəftərində yaz.

(çinar – ar) + (gizli – li) = ?

FİNALDA

Balaca Namiq sinifdə ən yaxşı oxuyan şagirdlərdən idi. O, idmana da böyük həvəs göstərirdi. On iki yaşı olanda Namiq idman klubuna yazıldı. Burada o, güləşlə məşğul olmağa başladı.

On yeddi il keçdi...

Növbəti Olimpiya Oyunları keçirilirdi. Azərbaycan yığma komandasının kapitanı Namiq Abdullayev idi. Komandamızın bayraqdarı da o idi.

Namiq bu yarışlarda da qalib oldu. O, bir-birinin ardınca rəqiblərinin kürəyini yerə vurdu. Final yarışında amerikalı idmançı ilə qarşı-qarşıya gəldi. Bu yarış çox ağır keçdi. Lakin Namiq amerikalıya da qalib gəlib qızıl medal qazandı. Olimpiya idman sarayında Azərbaycan bayrağı dalğalandı, himnimiz səsləndi.

Aysel Xanaliyeva

1 “Final” sözünü cümlədə işlət.

2 Mətni köçür.

Bayraq
Hər dövlətin öz bayrağı olur. Azərbaycanın bayrağı üçrənglidir: göy, qırmızı, yaşıl. Bayrağın üzərində aypara və səkkizgüslü ulduz şəklində var.

KƏRİM

Kərim birinci sinifdə oxuyur. Bütün hərfləri tanıyır. Amma “r” hərfini tələffüz edə bilmir. “R” demək istəyir, “L” çıxır.

Bir dəfə Kərim tək-tənha arxın kənarında oturmuşdu. Çox fikirli idi. Görəsən, nə etsin? Bəlkə, adını dəyişsin?

Birdən otların arasından iri bir qurbağa çıxdı. Bərkdən quruldamağa başladı. Kərim diksindi, hirslə dedi:

– Nədi, nə hay-küy salmısan?! Hələ səsinə bax bunun: qurr, qurr...

Kərim bir anlığa duruxdu, yenə təkrar etdi: “Qurr, qurr...” Sonra yerindən sıçrayıb qalxdı, var gücü ilə qışqırdı:

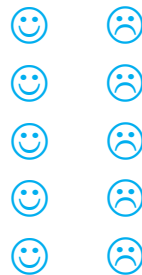
– Ehey!!! Qulaq asın! Mən “r” deyə bilərəm! Mənim adım Kərimdir! Kərim, Kərim!

Dilruba Nurəddinqızı

1 Doğru, yoxsa yanlış?

Kərim birinci sinifdə oxuyur.
Kərim “r” hərfini yaza bilmir.
Kərimin öz adından xoşu gəlirdi.
Qurbağa Kərimdən qorxub quruldadı.
Kərim “r” deməyi qurbağadan öyrəndi.

- 2 Əlifba sırasında **R** və **L** hərfləri hansı rənglə verilmiş boşluğa yazılmalıdır?

A, B, C, Ç, , D, E, Ə, , F, G, Ğ, H, X, I, İ, , J, K, Q, , M, N, O, Ö, P, , S, Ş, T, U, Ü, , V, Y, Z

- 3 Verilmiş sözləri cədvəldə düzgün yerləşdirməklə dəftərdə yaz.

keçi, qırmızı, bənövşə, üzdü, böyük, danışır

Ad bildirən sözlər	Əlamət bildirən sözlər	Hərəkət bildirən sözlər

- 4 Verilmiş sözlərə uyğun gələnə tap.

Nümunə.

səma	qara	qatar
mavi	yarpaq	üzür
alma	yaşıl	gəmi
ot	ağ	maşın

- 5 Ad bildirən sözlərin qarşısında müvafiq hərəkət bildirən sözləri dəftərində yaz.

miyoldayır *kisnəyir* *hürür* *böyürür*

it -

inək -

at -

pisik -

TAP GÖRÜM

Kimdən qorxub siçanlar,
Axtarırlar deşiyi?
Bunu bilməyə nə var!
Onlar görüb!

Cığırda gedirdim mən,
Tıq-tıq gəldi meşədən;
De, kimdir bunu edən?
Əlbəttə,!

Çox asta yerisə də,
Gedə bilir uzağa.
Qalxanı var üstündə,
Nədən qorxsun?!

Güllərdən seçilmirsən,
İstərim səni dərim.
Nə olar, uçma məndən
Rəngbərəng!

Solmaz Yadullaqızı

1 Nöqtələrin yerinə uyğun sözləri tap.

2 Mətni köçür.

Məsədə
Müəllim bizi məsəyə apardı. O bizi
palıd, sam, cökə ağaclarını göstərdi.
Birdən məsədən tıqqıltı səsi gəldi.
Müəllim dedi ki, bu, ağacdələndir.

YADINA DÜŞDÜ

Hərə bir işlə məşğuldur. Ata sınıq kətli təmir edir. Aysu bağçadan gətirdiyi şəkilli kitaba baxır. Ana şam yeməyi hazırlayır. Elman otaqda qaçır, pişiklə oynayır. Böyük bacı Selcan isə sabahkı dərsə hazırlaşır.

– Sən niyə dərslərini hazırlamırsan? – deyə anası Elmandan soruşdu.

– Bizə heç nə tapşırmaıblar!

– Onda get otağını yığışdır.

Elman həvəssiz halda otağına sarı getdi. Birdən dedi:

– Oy, anacan! Riyaziyyatı lap unutmuşdum! Mən hələ iki məsələ həll etməliyəm!..

Boris Krekotin

1 Şəkildə ailə üzvlərindən kim təsvir edilməyib?

2 Biri yanlışdır:

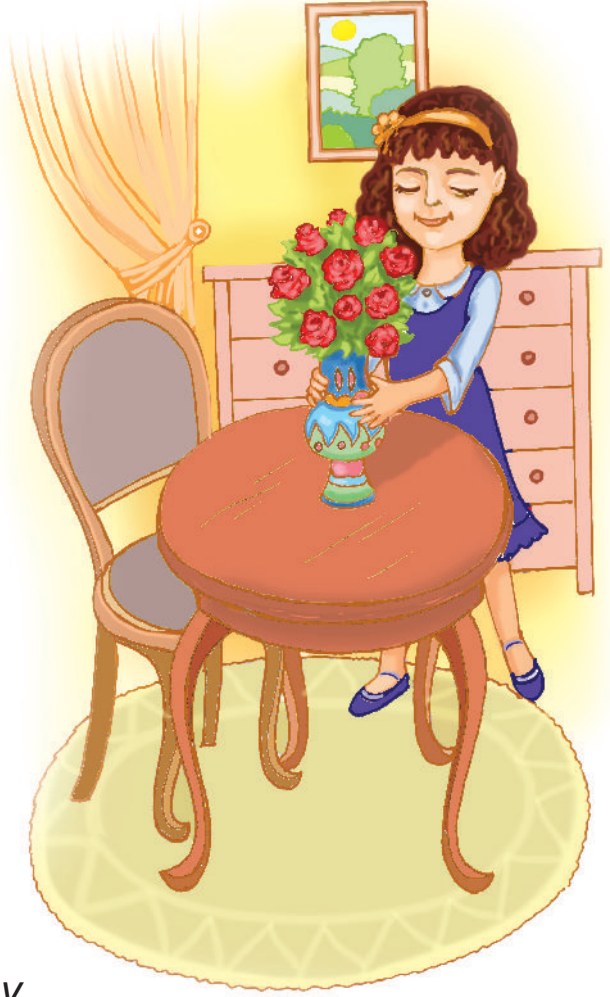
- A) Aysu Selcandan kiçikdir.
- B) Elman Selcandan kiçikdir.
- C) Aysu Elmandan böyükdür.

ANAM İŞDƏN GƏLƏCƏK

Bəzəmişəm otağı,
Hər yan gözəl, tərtemiz.
Stol üstə salınıb
Yaraşıqlı süfrəmiz.
Ağ güldanın içinə
Çiçək düzüm rəngbərəng;
Anam işdən gələcək.

Anam yorulmuş indi,
İşləyibdir səhərdən.
Qoy dincini alsın o,
Böyük qızam axı mən.
Hazır görcək süfrəni
Sevinəcək, güləcək;
Anam işdən gələcək.

Yollar işıqlı olsun,
Günəş, hələ batma sən!..

Tofiq Mütəllibov

- 1 Şəkillə şeir arasındakı uyğunsuzluqları müəyyən et.
- 2 Verilmiş bəndi köçürməklə şeiri tamamla.

Yorulsan da mənimtən
Bir az gözlə, yatma sən.
Sən də, ey qəssəng saat,
Bir azca tələs görək;
Anam işdən gələcək!

SƏBİŞ NECƏ BÖYÜDÜ

Balaca Səbiş tez böyümək istəyirdi. Anasının çəkmələrini geyib gəzirdi. Nənəsinin xalatını geyinirdi. Saçlarını xalası kimi yığdı. Qoluna gah saat, gah da qolbaq taxırdı. Ancaq heç nə alınmırdı. Hamı ona gülürdü.

Bir dəfə Səbiş döşəməni süpürdü. Sonra qabları tərtəmiz yudu. Axşam ata təəccüblə ona baxıb dedi:

– Deyəsən, bizim Səbinə artıq böyüyüb.

İndi hamı balaca Səbişi Səbinə adlandırır. O hələ də balaca ayaqqabılarında gəzir. Saçını böyüklər kimi yığmır. Nə qolbaq, nə də saat taxır. Görünür, balacaları böyük edən bunlar deyil.

Nigar Həbibova

1 Bəs, sənə, balacaları böyük edən nədir?

2 Ad və hərəkət bildirən sözləri birləşdir və dəftərinde yaz.

gülləri

tozu

həyəti

süpürdü

suladı

sildi

ANAMI İNCİTMİRƏM

Çox mehribandır anam,
Mən də sözə baxanam.
Gəlirəm, “gəl” deyəndə,
“Getmə!” desə, getmirəm.

Bunu hamı bilir ki,
Anamı incitmirəm.

Çəxsə də hər qayğımı,
O əslə çəkməyir qəm.
Axı heç vaxt, heç zaman
Anamı incitmirəm.

Hüseyn Arif

- 1 Altından xətt çəkilmiş sözləri yaxınmənalı sözlərlə əvəz et.
- 2 Ana övladının hansı qayğılarını çəkir? Övlad anasına qayğı göstərmək üçün nə etməlidir?
- 3 Hansı cümlələrdən sonra “Anamı incitmirəm” ifadəsi gələ bilər? Həmin cümlələri dəftərinə köçür.

Yatağımı özüüm yığıram.
Çoxlu konfet yeyirəm.
Evdə səs-küy salıram.
Dibçəkdəki gülləri sulayıram.
Babamın sözüne baxmıram.

8 MART

Martın 8-i idi. Solmaz, Ceyhun və Gülnar parkda görüşdülər. Ceyhun dedi:

– Mən bu gün paltarımı özüm geyindim. Anama əziyyət vermədim.

– Mən isə səhər yeməyini özüm hazırladım, – deyə Gülnar qürreləndi. – Anamı belə təbrik etdim.

Uşaqlar Solmaza baxdılar. O, yavaşca dilləndi:

– Mən səhər oyanan kimi anamın üzündən öpdüm.

– Elə bu? – Ceyhunla Gülnar bir ağızdan soruşdular.

– Hə də... Axı mən hər gün paltarımı özüm geyinirəm. Səhər yeməyini də özüm hazırlayıram.

Dilruba Nurəddinqızı

1 Səncə, ananı ən yaxşı təbrik edən kimdir? Fikrini əsaslandır.

2 Nümunəyə əsasən dəftərində anan üçün açıqca yaz.

Əziz və mehriban nəvəm! Səni 8 Mart - Qadınlar Günü münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Sənsə cansağlığı arzulayıram.

Nəvən Elnur

BEŞ DƏQİQƏ

Səidənin yatmaq vaxtı çatmışdı. Ancaq o, ayısı ilə oynamaq istəyirdi. Anası dedi:

– Yaxşı, Səidə, beş dəqiqə də oyn, gedək.

– Anacan, beş dəqiqə nə qədər vaxtdır?

– Quzum, xəstələnəndə qoltuğuna termometr qoyurduq ha...
Yadına gəlir, nə qədər saxlayırdıq?
Beş dəqiqə o qədər vaxtdır.

Səidə ayısı ilə yenidən oynamağa başlamışdı ki, ana dedi:

– Gedək yatmağa.

– Yox, hələ beş dəqiqə keçmədi.

– Keçdi, quzu bala, beş dəqiqədən də çox keçdi.

Səidə təəccüb elədi. Axı o, az oynadı. Vaxt ona çox az göründü.

– Anacan, niyə termometri qoltuğuma qoyanda beş dəqiqə çox görünür, oynayanda isə az?

Gülşən Orucova

1 Səncə, Səidənin sualına ana necə cavab verdi?

2 Mətni köçür.

Dərsin sonuna az qalıb. İlk vaxtın uzanmasını istəyir. O bu gün dərsə yaxşı hazırlasın. Elçin isə dərsə hazır gəlməyib. O düşünür: "Vaxt necə gec keçir".

ƏKİZ BACILAR

Nigar və Nərgiz əkiz bacıdırlar. Ad günündə onlara çoxlu hədiyyə gətirdilər. Nərgizə həm də nərgizgülü bağışladılar. Nigar ağladı:

– Bəs mənə niyə nigargülü bağışlamırlar?

Anası dedi:

– Qızım, hər adamın adı gül adı olmur.

Nərgiz isə dedi:

– Bacı, qoy mənim gülüm ikimizin də gülü olsun.

Hüseyn Abbaszadə

- 1 Bu heyvanlardan hansılarının adı insan adı kimi də işlədilir? Həmin adları cümlələrdə insan adı kimi işlət.

- 2 Mətndəki “solmaz” və “bənövşə” sözlərini lazım gəldikdə böyük hərflə yazaraq köçür.

Qonşumuz solmaz xalanın qızının adı bənövşədir. Bir gün bənövşə dibi - cəndə bənövşə gülü əydi. Anası dedi:
– Qızım, vaxtında sulasan, bənövşə solmaz.

ANA YURDUM

Çöllərindir **şən**,
Hər yerin gülşən.
Sən nə gözəlsən,
Ey ana **Vətən**!

Bağdır, əkindir
Hər bir **bucağın**.
Qızıl təkindir
Sənin **torpağın**.

Böyütdün bizi,
Verdin qol-qanad.
Yoxdur **qəm** izi,
Şəndir bu həyat.

Qəlbim, canımsan,
Ey ana **yurdum**!
İsti qoynunda
Mən yuva qurdum.

Abdulla Şaiq

1 Şeirdəki “isti qoynunda” ifadəsini necə başa düşürsən?

2 Şeirdə hansı rənglə verilmiş sözlər yaxınmənalıdır?

3 Şəkil adlarının ilk hərflərini birləşdirsən, hansı söz alınar?

QARABAĞ

Qarabağ Azərbaycanın ən gözəl guşələrindən biridir. Onun uca dağları, yamyaşıl meşələri var. Qədim Şuşa qalası, İsa bulığı, Cıdır düzü dillər əzbəridir. Bu diyar həmişə şairlər, bəstəkarlar, xanəndələr diyarı olub.

Artıq neçə ildir ki, Qarabağ Ermənistan tərəfindən işğal olunub. Xain düşmən tarixi abidələrimizi talan edib. Məscidləri dağıdıb. Lakin igid oğullarımız Qarabağı mütləq azad edəcəklər. Azərbaycanın bayrağı yenidən Şuşa qalasında dalğalanacaq.

1 Mətnəki böyük hərflə yazılan sözləri seç və onları yeni cümlələrdə işlət.

2 Mətni köçür.

Özizinsən, Qarabağ,
Şəki, Şirvan, Qarabağ.
Aləm cənnətə dönsə,
Yaddan çıxmaz Qarabağ.

NOVRUZ BAYRAMI

Hər il mart ayında xalqımız Novruz bayramını qeyd edir. Baharın gəlişi ilə təbiət canlanır.

Evlərdə səməni cücərdilir. Çərşənbə axşamları bayram süfrəsi açılır. Uşaqlar həyətlərdə tonqal qalayırlar.

Bayram axşamına xüsusi hazırlaşırlar. Evlərdə xonçalar bəzədilir, bayram şamları yandırılır. Qızlar qulaq falına çıxırlar. Yumurta döyüş-dürmək də bu bayramın adətlərindən biridir. Novruz bayramının ən əziz qonaqları Kosa və Keçəldir. Onların zarafatları uşaqları əyləndirir.

1 Mətnə təsvir olunan hansı adət şəkillərdə öz əksini tapmayıb?

2 Mətni köçür.

Bahar nəğməsi

Günəş doğdu, yayıldı,

Yatan ellər ayıldı.

Acdı çiçəklər, güllər,

Dils gəldi bülbüllər.

Səməd Vurğun

NAĞILLAR ALƏMİNDƏ

NƏNƏM NAĞIL DANIŞIR

Bir sevinc var hər üzdə,
Nənəm nağıl danışır.
Uzanmışıq qum üstə,
Nənəm nağıl danışır.

Söyüd başını əyir,
İydə üzümə dəyir,
Çinar susub dinləyir,
Nənəm nağıl danışır.

Bax, ulduzlar göz vurur,
Ay başım üstə durur.
Onlar da sanki duyur:
Nənəm nağıl danışır.

Bir sevinc var hər üzdə,
Nənəm nağıl danışır.
Uzanmışıq qum üstə,
Nənəm nağıl danışır...

Nəbi Xəzri

- 1 Altından xətt çəkilmiş ifadələri necə başa düşürsən?
- 2 Səncə, nənə nağılı ilin hansı fəslində, harada və günün hansı çağında danışır? Şeirdəki hansı misralar sənə bunu deməyə kömək edir?
- 3 Nöqtələrin yerinə “sevinclə” sözünü yazmaqla cümlələri köçür. Bu sözün hansı cümlədə böyük, hansında kiçik hərflə yazıldığını müəyyən et.

Uşaqlar baharın gəlişini ... qarşılayır-
lar.

Dostum bacısı ... bu gün bizə gələcək.

- 4 Oğlan yuxuda hansı nağıl qəhrəmanlarını görür? Bu nağıllardan birini danış.
- 5 Mətni köçür. Bu hansı nağıldır? Nağılın davamını danış.

Balaca qız nənəsinin yanına gedirdi. Zənbilində nənəsinə yemək aparırdı. Qız məşədə canavarara rast gəldi. Canavarar ondan nənənin evinin harada olduğunu öyrəndi.

ZOLAQLI BURUNDUK

(əfsanə)

Burunduk meşədə yaşayan balaca heyvandır. Kürəyində tündrəngli beş zolaq var. O, ağacların altında özünə yuva qazır. Bütün yayı yuvasına yem daşıyır ki, qışda ac qalmasın.

Deyilənə görə, əvvəllər burundukun kürəyində zolaqlar olmayıb. Bir dəfə yazda onun yuvasına ac ayı yanaşır və deyir:

- , qonşu, yaman acam. Bəlkə, səndə yeməyə nəsə olar?
- Əlbəttə, var, qonşu! İndi gətirərəm.

Burunduk yuvasından yeməkləri çıxarır və deyir:

- , qonşu, qonaq ol.

Ayı doyunca yeyir və deyir:

- , çoxdandır belə ləzzətlə yeməmişdim.

Sonra burunduka təşəkkür edərək pəncəsi ilə ehmalca kürəyini sığallayır. Amma caynaqlarının izi burundukun kürəyində qalır. Elə o vaxtdan da burundukun kürəyini beş zolaq bəzəyir.

1 Nitq etiketləri hansı rəngli boşluqlara uyğun gəlir?

Sağ ol Salam Buyur

2 Əlamət bildirən sözlərdən hansılarını burunduka aid etmək olar?

mehriban, paxıl, zəhmətkeş, qəddar, səxavətli, qorxaq

3 Daha hansı zolaqlı heyvanları tanıyırsan?

CANAVAR MƏSLƏHƏTİ

(təmsil)

Canavar dedi:

– Bura bax, Kirpi, meşədə bərbərxana açılıb. Get, tikanlarını qırxdır; axı pis görünür!

Tülkü də bu fikri təsdiqlədi:

– Düzdür, mən sənin yerində olsaydım, mütləq qırxdırardım.

– Mənim yerimdə olsaydın? – deyə Kirpi gülümsədi. – Tikanlarımı qırxdırısaydım, indi mənim yerimdə heç kəs olmazdı: siz çoxdan məni yemişdiniz!

● Əlamət bildirən sözlərdən uyğun gələnleri nöqtələrin yerinə qoymaqla aşağıdakı mətni köçür.

hiyləgər, zalım, ağıllı
... canavar və ... tülkü kirpini aldadıb
yemək istədilər. Amma ... kirpi onla-
rın fikrini başa düşdü.

BALACA ŞAHZADƏ

Aysu yavaşca babasının iş otağına daxil oldu. Bura hündür pəncərələri olan işıqlı bir otaq idi. Divardakı rəflər kitablarla dolu idi. Aysu rəflərə yaxınlaşıb baxdı. Birdən arxadan anasının səsi gəldi:

– Nədir, qızım, oxumaq üçün kitab axtarırsan?

– Hə, ana, cümə günü sinifdən xaric oxu dərsi olacaq. Müəllim tapşırıb ki, hərəməz bir nağıl danışaq. Ancaq bu nağılı özümüz oxumalıyıq.

Ana aşağıdakı rəflərdən birini göstərib dedi:

– Bax bu rəfdə istədiyin nağılı tapa bilərsən. Budur, “Ağ atlı oğlan”, “Daşdəmirin nağılı”, “Çəkməli pişik”...

Rəfdəki kitablardan biri Aysunun diqqətini cəlb elədi. Kitabın adı “Balaca şahzadə” idi. Aysu dedi:

– Ana, olar, bu kitabı götürüm?

– Niyə bunu seçdin, Aysu?

– Çünki atam da məni belə çağırır: “Balaca şahzadə”.

Reyhan Yusifqızının “Aysu” əsərindən

- 1 Mətnə altından xətt çəkilmiş ifadəni necə başa düşürsən?
- 2 Aysu babasının otağında nə axtarırdı?
- 3 Mətnəki sual cümlələrini seç.

XORUZUN NEÇƏ RƏNGİ VAR

Naidə yayda nənəsinin yanına getmişdi. O, kənddə günlərini çox şən və maraqlı keçirirdi. Boş vaxtlarında isə rəsm çəkməklə məşğul olurdu.

Çəkdiyi xoruzun şəklini rəngləməyə başlayanda Naidə çaşıb-qalırdı. Xoruzun pipiyi al-qırmızı, dimdiyi sarı, qıçları qəhvəyi, gözləri isə qara idi. Qanadlarında və quyruğunda hər lələk bir rəngə çalırdı.

Naidə gördüklərini olduğu kimi də rəngləyirdi. Amma nə qədər çalışırdısa, onun rənglədiyi xoruz şəkli canlı xoruzun yanında çox solğun görünürdü...

Naidə bu sirrin səbəbini xeyli fikirləşdi. Axırda başa düşdü ki, xoruzun rənglərinin sayı onun karandaşlarının sayından daha çoxdur. Amma bu rənglərin neçə cür olduğunu Naidə bilmirdi...

Uşaqlar, bəlkə, siz xoruzun quyruğundakı rənglərin sayını bilməkdə Naidəyə kömək edəsiniz?

Həbibə Zeynalova

1 Şəklə diqqətlə bax və xoruzun rənglərini sadala.

2 “Naidə” sözünə hansı heca sxemi uyğun gəlir?

- A) ■ ■ – ■ – ■ ■
B) ■ ■ – ■ ■ ■ ■
C) ■ ■ – ■ ■ – ■ ■

NƏ ÜÇÜN PIŞİK YEMƏKDƏN SONRA YUYUNUR

(Litva nağılı)

Bir sərçə yerə tökülmüş toxumları dənləyirdi. Yaxın-
lıqdakı pişik ona baxırdı.
Gözlənilmədən pişik atıldı.
Caynağı ilə sərçənin qana-
dından tutdu və dedi:

– Əla! Səhər yeməyim
hazırdır!

– Nə danışırırsınız?! –
deyə sərçə cikkildədi.

– Doğrudan, siz məni
yemək istəyirsiniz?

Pişik hirsleş:

– Sənə tamaşa etməyəcəyəm ki. Əlbəttə, yeyəcəyəm! – dedi.
Sərçə yenidən cikkildədi:

– Heç utanmırsınız? Axı siz əl-üzünüzü yumamısınız! Bilmirsi-
niz ki, əvvəl yuyunmaq, sonra yemək lazımdır?!

– Sən haqlısan, – deyə pişik razılaşdı. Üzünü silmək üçün
pəncələrini qaldırdı. Elə həmin andaca sərçə uçub getdi.

Pişik hirsleşdi:

– Daha heç kəs məni aldada bilməz! Başqalarını bilmirəm,
amma mən əvvəlcə yeyəcəyəm, sonra yuyunacağam!

O vaxtdan bəri bütün pişiklər yeməkdən sonra yuyunurlar.

1 Altından xətt çəkilmiş sözü yaxınmənalı sözlə əvəz et.

2 Hansı söz hecalara düzgün bölünüb?

A) tök-ül-müş

B) tox-um-lar-ı

C) dən-lə-yir-di

3 Mətdən nida cümlələrini seç.

İTLƏ İNSAN NECƏ DOST OLDULAR

(mordva xalq nağılı)

İt meşədə tək yaşayırdı. O özünə dost tapmaq istədi. Özü də elə dost ki, heç kimdən qorxmasın.

Meşədə canavara rast gələn it dedi:

– Gəl dost olaq. Bir yerdə yaşayaq.

Gecə yanlarından qurbağa keçdi. İt bərkdən hürdü. Canavar oyanıb qorxu içində dedi:

– Hürmə, ayı eşidər, bizi parçalayar.

“Canavar qorxaqdır”, – deyə it düşündü və ayının yanına getdi. Onunla dost oldu. Gecə ayının mağarasının yanından bir koramal sürünüb keçdi. İt hürməyə başladı. Ayı donquldandı:

– Bəsdir, insan eşidib gələr. Dərimizi soyar.

İt fikirləşdi: “Bu da qorxaqdır”.

Ayıdan qaçıb insanın yanına gəldi:

– İnsan, gəl dostluq edək. Bir yerdə yaşayaq.

İnsan razılaşdı. İtə yem verdi. Evinin yanında ona yuva düzəltdi. Gecə it hürür, evi qoruyurdu. İnsan isə buna görə onu danlamırdı. Hətta “ ” deyirdi. Elə o vaxtdan it insanın dostu oldu.

1 Qırmızı boşluğa uyğun nitq etiketini seç.

A) buyur

B) sağ ol

C) salam

2 Şekillərin ardıcılığını müəyyən et. Hər şəklə aid mətndən bir cümlə seçib yaz.

GÜZGÜ

Dovşan bir güzgü tapdı. Güzgüdə özünü gördü. Elə bildi ki, şəkildir.

– Qəşəng şəkil tapmışam! – dedi.

Ceyran güzgünü alıb baxdı:

– Doğrudan da, gözəldir. Bir onun buynuzlarına baxın. Lap mənimkinə oxşayır. Gözlərinə söz ola bilməz!

Canavar güzgünü qapıb aldı.

– Bəri ver görüm, – deyə ceyranın üstünə qışqırdı.

Canavar xeyli baxıb dedi:

– Gözəl olmağına sözüm yoxdur. Amma yırtıcıya oxşayır.

O, güzgünü ilana verdi. İlan baxıb dedi:

– Ay aman, məgər siz onun dişlərinin dibindəki zəhəri görmürsünüz?
O hamını çala bilər.

Meymun güzgünü ilandan aldı. Diqqətlə baxdı.

– Belə çirkin heyvanın şeklini hələ əlinizə də alırsınız? – deyib güzgünü dərəyə tulladı.

Güzgü sındı, nağıl da qurtardı.

Zahid Xəlil

- Səncə, başqa heyvanlar və ya quşlar güzgüyə baxıb nə deyərdilər? Onların sözlərini dəftərinə yaz.

HARA GEDİRSƏN AXŞAM

Meşəlikdə əsdi **şam**,
Dedi körpə cüyürə:
– Hara gedirsən axşam
Sən yüyürə-yüyürə?
Cüyürüm, öz vaxtı var
Meşədə əylənməyin.
Rastına düşmək olar
Burda əyripəncənin.
Cüyür döydü gözünü,
Qorxu düşdü canına.
Tez yetirdi özünü
Anasının yanına.

Xanımana Əlibəyli

- 1 Hansı cümlədə “şam” sözü mətndəki mənasında işlənilib?
A) Külək əsib şamı söndürdü.
B) Güclü külək meşədəki şamı yıxdı.
C) Uşaqlar şam yeməyinə yığıldılar.
- 2 Mətnədən sual cümləsini seç.
- 3 Nöqtələrin yerinə müvafiq sözləri yazmaqla cümlələri köçür.

tülkü, dərən, ayı
Cəngöz ... hamudan qorxur.
Əyripəncə ... balı çox sevir.
İləqıyruq ... toyuqları oğurlayır.

NİYƏ DAŞMAYIR

Bağımıza girirəm, –
Yarpaqlar pıçıldaşır.
Kuklamı çimdilirəm,
Su qabda aşib-daşır.

Yollanırıq anamla
Biz dənizdə çimməyə.
Sahil dolub adamlar,
Səs-küy ucalır göyə.

Heç bilmirəm nədəndir,
Ağlıma sığışmayır,
Bu qədər adam çimir,
Dəniz niyə daşmayır?

Nəbi Xəzri

- 1 “Ağlıma sığışmayır” ifadəsini necə başa düşürsən?
- 2 Əhvalat nə vaxt baş verir?
A) qışda B) yazda C) yayda
- 3 Daha nəyin sahili ola bilər?
- 4 Mətni köçür.

İnsanı təəccübləndirən qeyri-adi hadisələr və ya əşyalar möcüzə adlanır. Möcüzəni insan özü də yarada bilər. Xəzri dənizində salınmış “Neft Daşları” əsl möcüzədir.

NİYƏ AYIN PALTARI YOXDUR

(serb nağılı)

Bir dəfə Ay özünə paltar tikdirmək istədi.
Dərzi onun ölçülərini götürdü. İşə başladı. Bir
həftə keçdi. Ay gəldi. Amma paltar gödək və dar idi.
Dərzi üzr istədi:

– Görünür, mən yanılmışam.

O, yenidən işə başladı. Bir neçə gün keçdi. Ay dər-
zinin yanına gəldi. Paltar yenə dar idi. Dərzi dedi:

– Qəribədir, mən yenə səhv etmişəm.

O, paltarı sökdü. Təzədən
tikməyə başladı.

Aradan xeyli keçdi. Ay paltarını götürməyə
gəldi. Dərzi onu uzaqdan gördü, mat qaldı. Bu
dəfə Ay lap kökəlmişdi. Yupyumru olmuşdu. Təzə
paltar onun əyninə heç olmayacaqdı. Dərzi qaçıb
gizləndi. Ay onu tapa bilmədi.

Bax beləcə, Ay paltarsız qaldı.

1 Mətnin başlığında qoyulan suala cavab ver.

2 Nümunəyə görə davam etdir və dəftərində yaz.

Dərzi paltar tikir

Müəllim

Rəssam

Həkim

Bənnə

Sürücü

AYI VƏ KƏNDLİ

(rus xalq nağılı)

Kəndli həyatını belləyirdi. Torpağı əkinə hazırlayırdı. Ayı ona yaxınlaşdı:

– Gəl şərik olaq.

– Olaq, – deyə kəndli razılaşdı. – Bəs əkdiyim məhsulu necə böləcəyik?

– Çox sadə. Üstü mənim olar, kökü sənin.

Kəndli razılaşdı və sahəsinə kartof əkd.

Məhsul yetişəndə ayıya dedi:

– Kartof çox yaxşı yetişib. Yarpaqları böyük və yamyaşıldır. Sən onları yığ, mən də torpağın altındakı kartofları...

Ayı kəndlinin sahəsindən əliboş getdiyinə görə çox əsəbiləşdi.

1 “Şərik” sözünün mənasını izah et.

2 Hansı cümlədə “kök” sözü əlamət bildirir?

Dovşan kök yeməyi sevir.

Kök uşaq qaça bilmirdi.

Növbəti il ayı ağıllı tərpendi.

– Bu dəfə əkəcəyimiz bitkinin kökü mənim, üstü sənin olsun, – dedi.

Kəndli sahəsinə buğda əkdı. Məhsul yetişəndə yenə ayını çağırdı. Ayı tarlaya gələndə çox təəccübləndi. Çünki kəndli sünbülləri özünə götürüb köklərini ayıya saxlamışdı.

Bununla da kəndli ilə ayının dostluğu pozuldu.

3 Mətdə hansı bitkinin adı çəkilmir?

4 Bitki adlarını dəftərində uyğun sütunlarda yaz.

xiyar, kök, turp, pomidor, çuğundur, kələm, çiyələk, qarpız

Torpağın üstündə olan hissəsi yeyilir.	Torpağın altında olan hissəsi yeyilir.

5 Mətni köçür.

Dənli bitkilər
İnsanlar yemək üçün çoxlu bitki növlərindən istifadə edirlər. Bunların ən vacibləri dənli bitkilərdir: buğda, çeltik, qarğıdalı, arpa, darı, cəvz, yulaf.

DOVŞAN

Dovşan çox bərk qaçırdı
Arxasına baxmadan.

– Necə sürətlə qaçır?! –
Sincab dedi ağacdən.

– Çox çalışıb, görünür,
Məşq edib axşam-səhər.
Yoxsa qaça bilərmə
Yorulmadan bu qədər?!

Bunu eşidib dovşan,
Heç ayaq saxlamadan
Cavab verdi çox qısa:
– Sən də belə qaçarsan,
Məşqçin tülkü olarsa!

Dilruba Nurəddinqızı

1 Şeir in son iki misrasını izah et.

2 Səncə, nə üçün tülkü sincabın deyil, dovşanın dalınca qaçır?

3 Mətni köçür.

Sincablar

Sincab məşədə yaşayan balaca heyvandır. Quyruğu özü boyda olur və həmişə dik durur. Uzun quyruğunun köməyi ilə sincab ağacdən ağaca tullanır.

HESAB

Bir qoz düşdü ağacdən,
Ortasından bölündü.
İki parça ləpəni
Üç qarğaya böl indi.
İkisinə düşdü pay,
Birisə saldı haray.
Düşdü yenə iki qoz,
Hər qoz iki üz oldu.
Qarğalar sevindilər:
– Hesabımız düz oldu!
Babam dedi: – Uşaqlar,
Qarğanın sayı üçdü:
Altı dənə ləpədən
Hər qarğaya nə düşdü?

Zahid Xəlil

- 1 Babanın sualına cavab ver.
- 2 Ağacdən neçə qoz düşməlidir ki, hər qarğaya dörd ləpə düşsün?
- 3 Qohumluq bildirən sözləri yazmaqla mətni köçür.

Atanın, ya ananın anası - nənə

Atanın, ya ananın atası -

Ananın bacısı -

Atanın bacısı -

Ananın qardası -

Atanın qardası -

QARI NƏNƏNİN KƏLƏYİ

Bir gün qarı nənə toyuq-cücələrini hinə salıb qapını möhkəm bağladı.

Gecədən xeyli keçmişdi. Birdən xoruzun səs gəldi:

– Qok, qok, qok...

Qarı nənə tez çırağı yandırıb eyvana çıxdı. Hinin qapısı ağzında bir şələquyruq tülkü dayanmışdı. İçəri girmək istəyirdi. Qarı nənə ona dedi:

– Nahaq yerə özünü yorma. Hində **dadlı** bir şey yoxdur. Bir **qoca** xoruzdur, bir də toyuq. İkisi də bir dəri, bir sümük qalıb. On dənə **balaca** cücəm var. Onların hamısını yesən də, dişinin dibində bir şey qalmaz. Gəl bir şərt kəsək. Qoy cücələrim ətə-cana gəlsin, fərə olsun. İki aydan sonra gələrsən, onları yarı bölərək. Yeyib ləzzət alarsan.

Tülkü razı olub meşəyə tərəf yola düzəldi.

İki ay tamam oldu. Tülkü yuvasından çıxıb şad-xürrəm qarı nənənin evinə sarı yollandı.

1 Şərtə görə tülkünün payına neçə fərə düşməli idi?

2 Mətnə göy rənglə verilmiş sözlər nə bildirir?

A) ad

B) əlamət

C) hərəkət

Yolda bir canavara rast gəldi. Canavar soruşdu:

– Nə var, ay şələquyruq, nəyə sevinirsən?

– Qarı nənə ilə şərtim var. Fərələrinin yarısını mənə verəcək.

– Nə olar, mənə də özünə apar. Fərələrdən birini də mənə verərsən.

– Gəl gedək.

Tülkü ilə canavar qarı nənənin həyətinə girdilər. Birdən

Alabaş hürə-hürə onların üstünə cumdu. İkisi də qorxudan meşəyə tərəf götürüldü. Alabaş əl çəkmədi, onların dalınca düşdü. İş belə görə canavar tülküyə yalvardı:

– Amanın bir günüdür, ay tülkü, Alabaşa de ki, qarı nənə ilə şərtin var.

Tülkü daha da bərk qaça-qaça dedi:

– Mən onu başa salanacan dərimi boğazımdan çıxardar. Qarı nənə mənə yaman kələk gəldi!

Çingiz Tağızadə

3 Doğru, yoxsa yanlış?

Qarı nənə tülkünün səsinə eyvana çıxdı.

Qarı nənə tülkünü fikrindən döndərmək istədi.

Tülkü qarı nənənin təklifinə razı olmadı.

Canavar tülküdən payını bölüşməyi xahiş etdi.

Canavarla tülkü toyuqları yedilər.

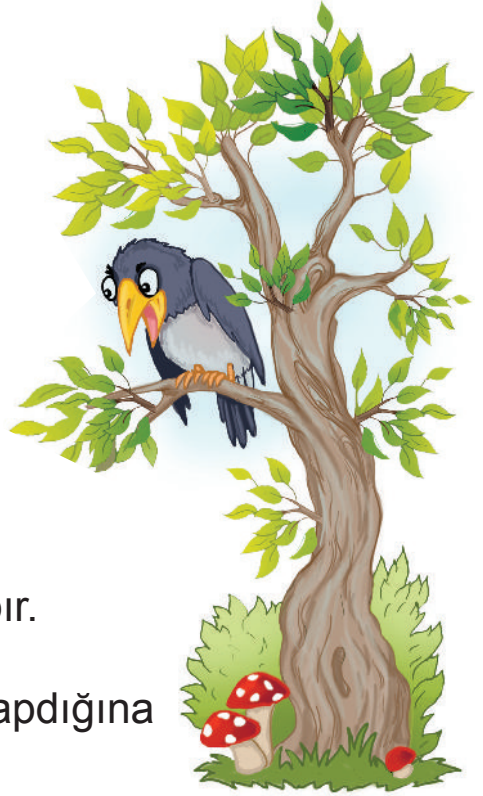
Alabaş tülkü ilə canavarı həyətdən qovdu.

CIRNATMA

Qarğa budaqda oturub qarılıdayır.
Dovşan isə kötüyün üstündə oturub
onu cırnadır. Qarğa deyir:

- QAR...
- ...MAQ, – deyə Dovşan əlavə edir.
- QAR...
- ...TAL, – deyə Dovşan gülür.
- QAR...
- ...MON, – deyə Dovşan qışqırır.
- QAR...
- ...PIZ, – deyə Dovşan yenə söz tapır.
- QAR...
- ...DAŞ, – deyə Dovşan yeni heca tapdığına
sevinir.
- QAR...

– ...TOPU, – deyə Dovşan Qarğanı
cırnatmaqda davam edir.

Amma Qarğanın da artıq səbri tükənir.
Dovşanın üstünə cumaraq dimdiyi
ilə onu yaxşıca didişdirir. Sonra qaş-
qabağını töküüb oturmuş Dovşana deyir:

– Hə, dostum, niyə dinmirsən? Deyə-
sən, qanın yaman QAR...

– ...ALDI, – deyə Dovşan astadan
pıçıldayır.

Qarğa başını bulayır.

- 1 Dovşan “qar” sözünə hecalar artırmaqla hansı sözləri ya-
ratdı?
- 2 Səncə, Dovşan niyə sonuncu sözü pıçıltı ilə dedi?
- 3 Qarğa niyə başını buladı?

ÖRDƏK BALASI VƏ CÜCƏ

Ördək balası yumurtadan çıxdı və dedi:

– Mən yumurtadan çıxdım.

– Mən də, – deyə cücə təkrar etdi.

Ördək balası dedi:

– Mən soxulcan tapdım.

– Mən də, – deyə cücə təkrar etdi.

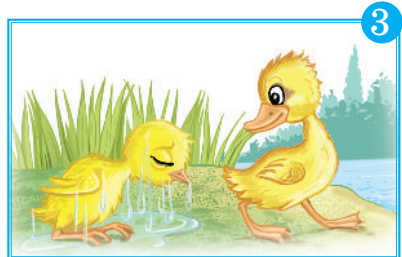
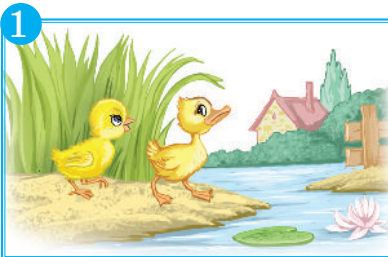
Ördək balası dedi:

– Mən kəpənək tutdum.

– Mən də, – deyə cücə təkrar etdi...

1 Şəkillərə baxaraq mətnin sonluğunu müəyyən et və köçür.

A
Ördək balası dedi:
– Mən üzürəm.
Cücə qışqırdı:
– Xilas edin! Batıram!
Ördək balası cücəni sudan çıxartdı.

B
Ördək balası dedi:
– Mən yenə çimməyə gedirəm.
– Mən isə yox, – deyə cücə cavab verdi.

C
Ördək balası dedi:
– Mən çimmək istəyirəm.
– Mən də, – deyə cücə təkrar etdi.

2 Mətnin hansı hissəsi heç bir şəkildə öz əksini tapmayıb?

3 Ördək balası və cücənin başına gələnləri ardıcıl nəql et.

AĞAC – HƏR DƏRDƏ ƏLAC

Dovşanla kirpi evə qayıdırdılar. Kırpinin əlində uzun bir ağac var idi. Dovşan dedi:

– Ağacı niyə özünə yük edirsən? Tulla getsin.

Kirpi cavab verdi:

– Bu çox yaxşı ağacdır, hər bir dərdə əlacdır.

Dovşan güldü:

– Eh, sən də söz tapdın. Dərdə əlaca bax!

Onlar ənsiz bir çayın səhiline çatdılar.

Dovşan bir göz qırpımında çayı keçdi. Dönüb kirpiyə baxdı:

– Hə, kirpi qardaş, sən işin çətin oldu. Çayı keçə bilməyəcəksən.

Kirpi ağacını başı üzərinə qaldırıb dedi:

– Sən çox yaxşı ağacsan,
Hər bir dərdə əlacsan.

Ucunu yerə daya,
Keçir məni o taya.

O, ağacın ucunu yerə dayayıb
çayın o biri sahiline tullandı.

- 1 Səncə, dovşan niyə çayı asanlıqla keçdi?
- 2 Mətnəki sual cümləsini tap.
- 3 Dovşanın dediyi cümlələri seçib dəftərinə yaz.

Birdən dostlar otların arasında quş balası gördülər. Quşcuğaz yuvadan düşmüşdü. Anası da burada idi, həyəcanla cıkkıldəyir, kömək istəyirdi. kirpi quş balasını əlindəki ağacın ucuna qoydu. Onu yuxarı, düz yuvanın yanına qaldırdı. Yenə ağacını sığallayaraq pıçıldadı:

– Sən xeyirxah ağacsan,
Hər bir dərddə ələcsən.
Gəl şad edək ananı,
Qoy yuvaya balanı.
Bir azdan quşcuğaz öz yuvasında idi. Ananın və balalarının səsi ətrafı bürüdü.

- 4 “Xeyirxah” sözünü izah et.
- 5 Verilmiş əlamət bildirən sözlər hansı rəngli boşluqlara uyğun gəlir?
ağıllı, yaşıl, şən, balaca
- 6 Kirpinin oxuduğu şeiri dəftərinə yaz.

7 Şəkil üzrə danış. Aşağıdakı şeir parçasından istifadə edə bilərsən.

8 Mətni köçür.

Sən çox gənc ağacsan,
Hər bir dərddə əlacsan.
Dərsana edək kömək,
Tülküyə vurmaq kötək.

Dovşan dedi:

– Sağ ol, kirpi qardaş, sən məni xilas elədin.

Kirpi cavab verdi:

– “Sağ ol”u mənə yox, bu ağaca de.

Dovşan razılaşdı:

– Düz deyirsən, doğrudan da, bu ağac hər bir dərdə əlacdır.

Kirpi ağacı dovşana uzadaraq dedi:

– İndi ki belədir, götür onu, gərəyin olar.

– Bəs sənə, kirpi qardaş, ağac lazım deyil?

Kirpi güldü:

– Dovşan qardaş, ağacı hər yerdə tapmaq olar, əlac isə bax buradadır, – dedi və əli ilə başını göstərdi.

Vladimir Suteyev

9 Mətnin sonunda kirpinin dediklərini necə başa düşürsən?

10 Kirpi haqqında bu sözlərdən hansıları demək olar?

ağıllı, gözəl, cəsarətli, xeyirxah,
qorxaq, mehriban, tədbirli, tənbel

11 Mətni köçür.

Kirpi məşədə, cöldə yaşayan balaca heyvandır. O, yuvasını ağacların, kolların dibində qurur. Kirpi çox xeyirli heyvandır. Bağlarda, bostanlarda zərərli həşəratları yeyir.

NƏZAKƏTLİ DOVŞAN

(Meksika nağılı)

Meşədə nəzakətli bir dovşan yaşayırdı. Danışanda “xoş gəlmisiniz”, “zəhmət olmasa”, “buyurun”, “təşəkkür edirəm” kimi sözlər işlədirdi.

Bir dəfə dovşan uzaqdan tülkünün gəldiyini gördü. O, yaxınlıqdakı mağarada gizlənmək istədi. Dovşan bilmirdi ki, orada ilan yaşayır. Mağaraya çatıb dayandı. Axı o, tərbiyəli dovşan idi. Bilirdi ki, icazəsiz içəri girmək olmaz. Üzünü mağaraya tutub nəzakətlə dedi:

– Axşamınız xeyir, hörmətli mağara! Xahiş edirəm, içəri keçməyə icazə verin.

İlan sevindi. O, dovşan ətinə çox xoşladığı üçün cavab verdi:

– Keçin!

Amma dovşan ilanın səsinə tanıdı. Buna görə də:

– Narahat etdiyimə görə üzr istəyirəm, – dedi. – Az qala unutmuşdum. Evdə vacib işim var. Sağlıqla qalın!

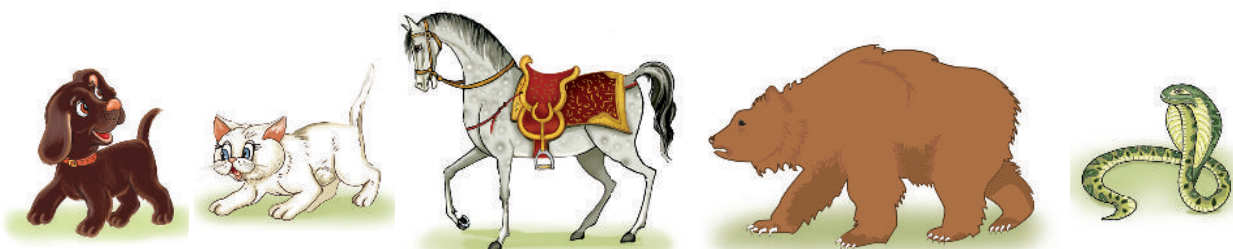
Dovşan qaçıb yuvasına girdi. O fikirləşdi ki, nəzakətli olmaq hələ heç kimə ziyan gətirməyib.

1 Görüşəndə və ayrılanda daha hansı sözləri işlətmək olar?

2 Doğru, yoxsa yanlış?

Dovşan mağarada yaşayırdı.	😊	☹
Hadisələr səhər tezdən baş verdi.	😊	☹
Dovşan tülküdən qorxub gizlənmək istədi.	😊	☹
İlan dovşanı mağaraya buraxmadı.	😊	☹
Dovşan ilanı tanıdı.	😊	☹
İlan dovşanı aldatmaq istədi.	😊	☹
Tülkü ilanı yemək istəyirdi.	😊	☹
Nəzakətli olması dovşanı xilas etdi.	😊	☹

3 Şəkillərin köməyi ilə atalar sözlərini tamamla.

... vuran ala çatıdan qorxar.
Armudun yaxşısını meşədə ... yeyər.
... hürər, karvan keçər.
Özgə ... minən tez düşər.
... olmayanda siçanlar ova çıxır.

4 Nağılın birinci abzasında hansı nitq etiketləri işlədilib? Həmin etiketləri uyğun sətirlərdə nöqtələrin yerinə yaz- maqla cümlələri köçür.

Dadlı nahara görs...
... həmişə siz gələsiniz.
... içəri keçin.
... o kitabı mənə verin.

AYI VƏ GÜNƏŞ

(təmsil)

Ayı kahasında yatmışdı. O hələ qış yuxusundan ayılmamışdı. Su Ayının kahasına axıb kürkünü islatdı. Ayı hırləndi:

– Səni görüm quruyasan! İndi sənə göstərərəm!

Su qorxdu. Şırıltılı səslə astaca dedi:

– Günah məndə deyil, Ayıcan. Günahkar Qardır. Əriyib Su olub.

– Deməli, günahkar Qardır! – deyə Ayı bağırdı. – İndi mən onun dərslərini verərəm!

Qar qorxudan daha da ağardı:

– Günah Günəşdədir, Ayı! Elə qızdırır ki! Necə əriməyəsən?!

– Aha, demək, kürkümü isladan Günəşdir! Gör indiyə ona nə edəcəyəm!

Nə edəcək ki?! Günəşi dişi ilə tuta bilməz, pəncəsi də çatmaz.

Əlac yox idi. Ayı donquldandı, yerində qurcalandı. Kahasından çıxdı.

Çıxdı ki, kürkünü qurutsun. ■■■■■ qarşılansın.

1 Qırmızı boşluğa hansı söz yazılmalıdır?

A) qışı

B) yazı

C) yayı

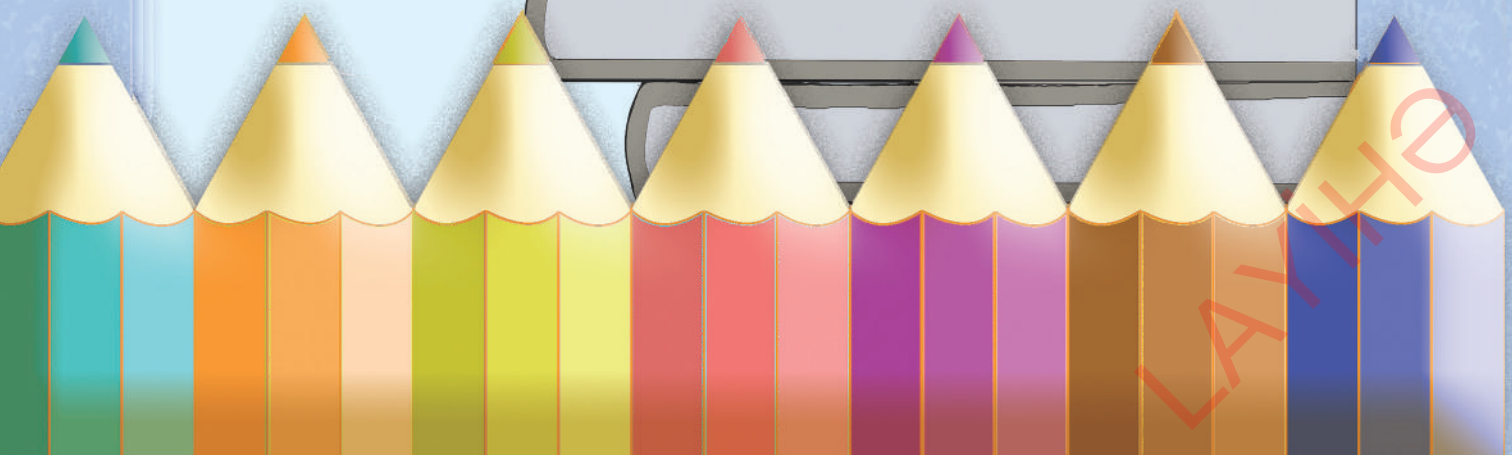
2 Altından xətt çəkilmiş sözləri hansı sözlərlə əvəz etmək olar?

A) mənzilinə, gülümsədi

B) mağarasına, acıqlandı

C) otağına, utandı

YAXŞI NƏDİR, PİS NƏDİR

YAXŞI NƏDİR, PİS NƏDİR

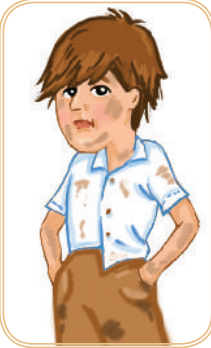
Uşaq dedi: – Ay ata!
Sən başa sal görüm bir,
Yaxşı nədir, pis nədir?
Qulaq asın, uşaqlar!
Atanın cavabları
Bizim bu kitabda var.

Əgər uşaq qapqara,
Çirklidirsə üz-gözü,
Əlbəttə, bu çox pisdır,
Bilir uşaqlar özü.
Əgər uşaq sevirse
Diş tozunu, sabunu,
Demək, yaxşı iş görür,
Hamı bəyənir bunu.

Dəftəri, ya kitabı
Cırmısansa, bunu bil,
Hamı sənə deyəcək:
– Bu, yaxşı uşaq deyil.
Çoxlu kitab oxuyan,
Zəhmətkeş, əməksevər
Şagirdə baxıb hər kəs:
– Yaxşı uşaqdır, – deyər.

Xeyli sevindi uşaq
Oxuyub cavabları.
Dedi: – Oxusun hamı
Bu sayaq kitabları!

Vladimir Mayakovski

1 Hər bir şəklin uyğun gəldiyi şeir misrələrini müəyyən et.

2 Şeirin sonuncu bəndini köçür.

Mən də pis iş görməyəm,
Çalışaram həmişə.
Qüvvət verim, qosulum
Hər yerdə yaxşı işə.

BİR PARÇA ÇÖRƏK

Eldar quzuları otarmağa aparmışdı. Günorta o, çantasından təndir çörəyi ilə pendir çıxarıb yeməyə başladı.

Alabaş bunu görüb quyuğunu buladı. O da yemək istəyirdi. Eldar bir əlindəki çörəyə, bir də itə baxdı. Düşündü ki, çörəyim azdır, özümə ancaq çatar.

O, iti aldatmaq istədi. Əlindəki çörəyi Alabaşa tərəf uzatdı. İt elə bildi ki, Eldar ona çörək verir. Hoppandı. Ancaq Eldar əlini geri çəkib güldü. O, iti yenə aldatmaq istədi. Bu dəfə çörək əlindən çıxıb düz Alabaşın qabağına düşdü.

Ancaq Alabaş ağıllı it idi. Çörəyə yaxın gəlmədi. Sakit-sakit Eldara baxır, sanki deyirdi: “Mən sənə kimi deyiləm. Götür, özün ye. İstəsən, bir parça da mənə ver”.

Əjdər Ağayev

- 1 Eldarın hərəkətinə münasibətini bildir.
- 2 Mətni köçür.

İt ağıllı və vəfalı heyvandır. İtlərdən müxtəlif məqsədlərlə istifadə edirlər. Ev iti evləri, çobaniti sürünü qoruyur. Polis iti isə oğruları tutmağa kömək edir.

İNCİNİN CAVABI

Məktəbə gedir artıq
Bizim balaca İnci.
Dərslərə səy göstərir,
Birincidir, birinci.

Bir gün masanın üstə
Düzülmüşdü kitablar.
Mübahisə başladı,
Lovğalıq etdi onlar.

“Riəziyyat” öyündü:
– Mən ən vacib kitabam!
Ən çox məni oxuyur,
İnciyə çox lazımam.

– Yox, mən daha vacibəm, –
Dilləndi “Ana dili”,
– Hərfləri bilməsə,
Yaza bilməzdi İnci.

– Yaman lovğalanırsız, –
Dedi “Həyat bilgisi”.
– Mənəm, bunu bilin ki,
İncinin sevimlisi!

Əllərini yellədi,
Güldü ürəkdən İnci:
– Hər bir kitab vacibdir,
Fərqi varmı neçənci?

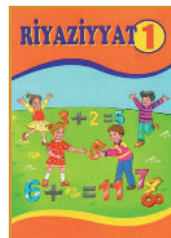
Hər biriniz əzizsiz,
Hər kitabın öz yeri.
Mən çox şeylər öyrəndim
Oxuduqca sizləri!

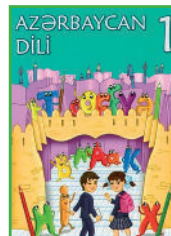
Reyhan Yusifqızı

- 1 Uyğunluğu müəyyən et. Səncə, aşağıdakı şeir parçaları hansı dərsliklərin dilindən deyilir?

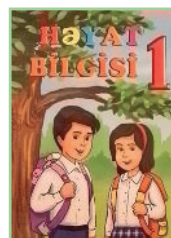
Yazıb-oxumağı da,
Cümlələr qurmağı da,
Bilin, öyrənmiş məndən!
Mən düşmürəm əlindən!

Məndə hər cür bilgi var,
Məni sevir uşaqlar.
Görək nə deyir İnci,
Hansımızıq birinci?

Sayıb-hesablamağı
Öyrənibdi o məndən.
Vurma cədvəli isə
Heç düşməyir dilindən.

- 2 Səncə, “İnformatika” dərsliyi də mübahisədə iştirak etsə idi, nə deyərdi?
- 3 Qruplara bölünün. Hər bir fənn üzrə dərslikdən öyrəndiyiniz bilik və bacarıqlar haqqında danışın.
- 4 Mətni köçür.

Qay günəsin işığı
Siniqlərdə bol olsun.
Siniq otaqlarında
Günəşə yol gen olsun!

Bəxtiyar Vahabzadə

KÜSƏN KİTAB

Kitabı anasına
Göstərib dedi Süsən:
– Ana, axı dərsimi
Oxuya bilmirəm mən.
Ana gördü kitabı
Süsən şəkillər çəkib.
Heç oxunmur yazılar,
Ev, inək, təkər çəkib...
Ana söylədi: – Kitab
Səndən küsüb, barışmır.
Sən xətrinə dəymisən,
Buna görə danışmır.

Zivər Ağayeva

- 1 Hansı rənglə verilmiş misra cümlə deyil?
A) B) C)
- 2 Sənin neçə dərsləyin var? Sən hər dərsləkdən nə öyrənirsən?
- 3 Sənin sevimli kitabın hansıdır? Nə üçün məhz bu kitabı sevirsən?
- 4 Tapmacanı köçür və cavabını tap.

Ağaca çıxdım adamla,
Bir nəlbəki badamla,
Nə dili var, nə ağzı,
Hey danışır adamla.

ALMALAR

İlkin məktəbə gecikmişdi. O, sinfin qapısını döyüb içəri keçdi. Müəllim soruşdu:

– İlkin, oğlum, nə üçün gecikmişən?

İlkin çantasından beş alma çıxarıb müəllimin stolunun üstünə qoydu və dedi:

– Müəllim, metrodan çıxıb avtobusa minmək istəyirdim. Bu vaxt avtobusdan düşən qoca bir nənənin ayağı sürüşdü. Onun əlindəki səbətdən almalar yerə töküldü. Almaları səbətə yığdım. Nənə bir neçə almanı mənə verib dedi:

– Nənəyə kömək etdiyin üçün sağ ol. Bu almaları da götür. Öz bağımızdandır, yoldaşlarınla yeyərsən.

Müəllim gülümsünüb dedi:

– Oğlum, sən düzgün hərəkət etmişən. Qocalara, yaşlılara, xəstələrə kömək etmək lazımdır.

Rəna Şıxəmirova

1 Mətnə hansı nəqliyyat növlərinin adları çəkilir? Daha hansı nəqliyyat növlərini tanıyırsan?

2 Mətni köçür.

Alma xeyirli meyvədir. Onun tərkibində çoxlu vitamin var. Bu vitaminlər uşağın normal böyüməsinə kömək edir.

DOSTLUQ KÖMƏYİ

Yeni şagird

Yazın ilk ayı idi. Bir gün Rəfiqə müəllimə üzünü uşaqlara tutub dedi:

– Sabah sinfimizə təzə şagird gələcək. İstəyirəm ki, siz ona qayğı ilə yanaşasınız.

Uşaqlar təəccüblə soruşdular:

– Niyə, o, xəstədir?

– Yox, xəstə deyil, amma çox ağır günlər keçirib. Xocalıdandır. Atası şəhəri müdafiə edərkən şəhid olub. Qarlı-şaxtalı bir gecədə ermənilər Xocalıya hücum edəndə gördüyü dəhşətlərdən elə sarsılıb ki, dili tutulub. İndi danışır, amma bərk kəkələyir. Həm də buna görə çox utanır.

Ertəsi gün oğlan dərsə gələndə onu əhatəyə aldılar, adını soruşdular. Oğlan əvvəl dinmədi, sonra zorla eşidilən səsle “Ssaa-mir” dedi. Nə qədər çalışsalar da, daha bir kəlmə belə danışmadı.

1 Yazın ilk ayı hansıdır?

2 “Sarsılmaq” sözünü hansı sözlə əvəz etmək olar?

Nəğmə dərində

İlk günlər Samir heç danışmırdı. Müəllimin suallarına çətinliklə cavab verirdi. Amma dərslərinə yaxşı hazırlaşır. Yazısı səliqəli idi. Riyaziyyatdan misalları hamıdan tez həll edirdi. Yaxşı şəkil çəkirdi. Özü də həmişə Qarabağı, doğma Xocalını təsvir etməyə çalışırdı. Nəğmə dərində isə onun musiqi istedadı da üzə çıxdı. Məlahətli səsi vardı, həm də çox şirin oxuyurdu.

Maraqlıdır ki, Samir mahnı oxuyanda kəkələmirdi. Musiqi müəllimi hər dəfə onun başını sıgallayıb deyirdi:

– Əsl qarabağlısan.

3 Samirin hansı bacarıqları vardı?

4 Sən Samirə necə kömək edərdin?

5 Mətni köçür.

Xocalı Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindən biridir. Burada aparılan qazıntılar zamanı çoxlu qədim əşyalar tapılıb. Onlardan bir çoxu indi dünya muzeylərində saxlanılır.

İlk təbəssüm

Samir sinfin sevimlisinə çevrilmişdi. Hamı ona qayğı göstərməyə, dərini unutturmağa çalışırdı. Samir bu mehribanlığı daim hiss edirdi. Amma hələ də kəkələdiyi üçün utanırdı. Uşaqlar isə əmin idilər ki, Samir tezliklə hamı kimi danışa biləcək. Hətta onu inandırmaq üçün sinif yoldaşlarını nümunə gətirirdilər:

– Kərəmi görürsən? Dərsə gələndə “R” əvəzinə “L” deyirdi. Leyla da söhbətə qarışırdı.

– Mən isə “Q” əvəzinə “D” deyirdim.

Uşaqlar bunları danışdıqca gülürdülər. Samirin də dodaqları qaçdı. Bu, dərsə gələndən onun üzündə görünən ilk təbəssüm, uşaqların isə ilk qələbəsi idi.

- 6 Bəs sizin sinifdə səsləri səhv tələffüz edən uşaqlar varmı? Onlar hansı səsləri düzgün tələffüz etmirlər?
- 7 Sizcə, sinif yoldaşları Samirə daha necə qayğı göstərə bilərlər?
- 8 “Dodaqları qaçdı” ifadəsini hansı sözlə əvəz etmək olar?
A) kədərləndi
B) gülümsündü
C) sevindi
- 9 “Təbəssüm” sözünü yaxınmənalı sözlə izah et.
- 10 Mətnin sonuncu cümləsini necə başa düşürsən?

İllər sonra

Uşaqların sevinci Samirə də keçmişdi. O, dostlarının köməyi ilə bütün çətinliklərin öhdəsindən gələcəyinə inanırdı. Bu, doğrudan da, belə oldu.

O vaxtdan illər ötüb. 1 “A” sinfinin şagirdləri böyüyüb, məktəbi bitiriblər. Hərəsi bir yerdə çalışır. Samir televiziya kanallarının birində maraqlı proqram aparır. Güzəl, səlis, aydın danışığını dinləyənlər onun nə vaxtsa kəkələdiyini biləndə çox təəccüblənirlər.

Dilruba Nurəddinqızı

- 11 Samir hansı sənətə yiyələnmişdir?
- 12 Samir gözəl və aydın nitqinə görə kimlərə borcludur?
- 13 Samirin nə vaxtsa kəkələdiyini eşidənlər niyə təəccüblənirdilər?
- 14 Mətnə işlənmiş “təəccüblənmək” sözünü hansı sözlə əvəz etmək olar?
- 15 Doğru, yoxsa yanlış?

Xocalı Qarabağda yerləşir.

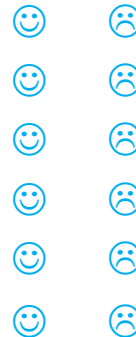
Samirin atası Xocalıda yaralanmışdı.

Samir pis xətlə yazdığı üçün utanırdı.

Qarabağlıların çoxunun gözəl səsi var.

Samir hamının hörmətini qazanmışdı.

Samir böyüyüb gözəl müğənni oldu.

XƏSTƏ

Bu gün Vüsal heç yazmaq istəmirdi. Müəllim ona yaxınlaşdı:

- Sən niyə yazmırsan?
- Yaza bilmirəm, baxın!
- deyə Vüsal barmağını qatlayıb müəllimə göstərdi.
- Yaxşı, dərsdən sonra həkimə gedərik.

Vüsal qorxdı:

- Lazım deyil, barmağım həkimsiz də düzələr!

– Düzəlməz. Axı dünən də sən buna görə heç nə yazmadın.

- Yox, dünən qələmim sınımışdı.
- Qəribədir... Məncə, sən barmağın dünən də belə idi.
- Nə danışırırsınız? Dünən barmağım belə deyildi.
- Bəs necə idi?
- Bax belə idi!

Vüsal barmağının dünən necə olduğunu göstərdi.

Hamı güldü, Vüsal isə qızardı və çantadan dəftərini çıxartdı.

Arzu Quliyeva

● Mətnin məzmununa uyğun gələn atalar sözlərini seç.

Tənbəl tədbirli olar.

Tənbələ dedilər, dur qapını ört, dedi, külək örtər.

Yalan ayaq tutar, yeriməz.

Ortada yeyir, qıraqda gəzir.

Yalançının şahidi yanında olar.

BUNU ELƏMƏK OLMAZ

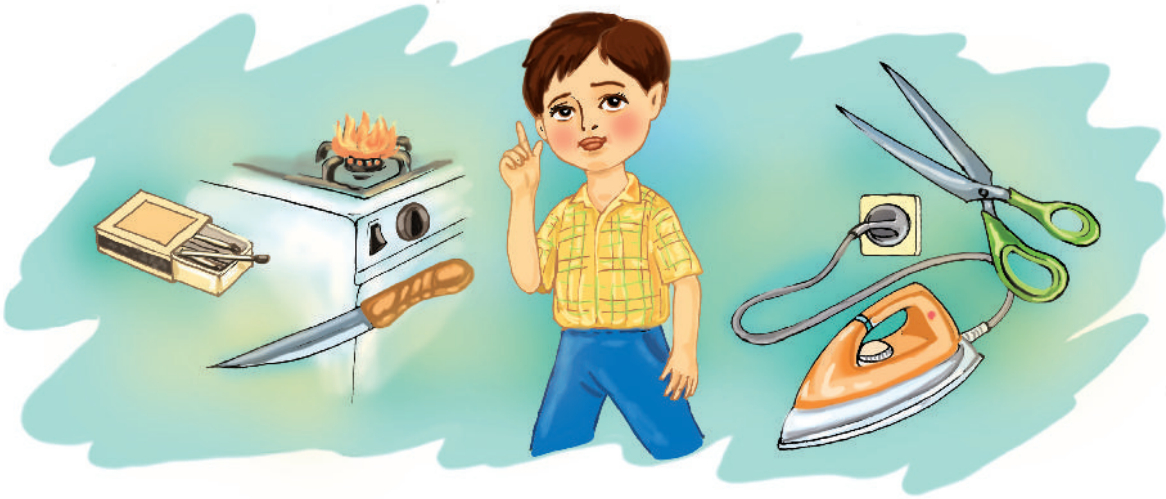
İndi altı yaşı var,
Daha yekə oğlanam.
Evdə məni tək qoyur
İşə gedəndə anam.

Ütü, qayçı, bıçağa
Əlimi uzatmaram.
Oyuncaqla oynasam,
Dağıtmaram, atmaram.

Bilirəm ki, kibritə
Heç vaxt əl vurmaq olmaz.
Mətbəxdə qaz yananda
Yanında durmaq olmaz.

Elektrik xəttinə
Nə üçün dəysin əlim?
Bunu mənə öyrədib
Anam, bir də müəllim.

H.Həsənov

1 Altından xətt çəkilmiş sözü yaxınmənalı sözlə əvəz et.

2 “Qaz” sözü hansı cümlədə mətndəki mənasında işlənib?

- A) Çöldəki qaz qırmızı donlu qızın arxasınca qaçdı.
- B) Kəndimizin yaxınlığından qaz kəməri keçir.
- C) Anam dedi ki, gül əkmək üçün yeri qaz.

3 Olar, yoxsa olmaz?

Əlini yumadan yemək
Yay təttilində kitab oxumaq
Qaynar çaydana toxunmaq
Musiqi dərində nəğmə oxumaq

ƏVƏZİNİ ÇIXDI

Gülmar stoluna yaxınlaşdı və ah çəkdi: təzə boyalar hər yana səpələnmiş, fırçalar bulaşmış, stolun üstünə su dağılmışdı.

– Kənaan, – deyə qışqırdı.

Qapının arasından balaca qardaşının rəngə bulaşmış yanaqları və burnu göründü.

– Gülmar, mən heç nə eləməmişəm! – dedi.

Gülmar hirsindən ağladı.

– Dayan, indi əvəzini çıxaram!

Kənan bacısının ona tərəf gəldiyini görüb pəncərədən bağçaya

tullandı. Orada ağa-

ca dırmaşaraq budaqdan sallandı və bacısını cırnatmağa başladı.

– Ağladı, adi boyalara görə ağladı!

– İndi sən də ağlayacaqsan! – deyə Gülmar onu hədələdi.

– Mən ağlayacağam? – Kənan güldü və cəld yuxarı dırmaşdı. – Hələ sən əvvəlcə məni tut!

Birdən o büdrədi və ağacdən yerə yixildi.

Gülmar tez bağçaya qaçdı.

1 Mətni davam etdir.

2 Mətnədən nida cümlələrini seç.

3 Mətnə hansı suala cavab yoxdur?

A) Kənan hansı ağaca dırmaşdı?

B) Gülmar nə üçün ağladı?

C) Kənan niyə yixildi?

– Kənan! – deyə o qışqırdı. – Kənan!

Yerdə oturan Kənan isə əlləri ilə özünü qoruyaraq qorxa-qorxa bacısına baxırdı.

– Qalx! Qalx! – Gülnar həyəcanla ona dedi.

Amma Kənan başını çiyinlərinə çəkərək gözlərini yumdu.

– Qalxa bilmirsən? – deyə Gülnar təşvişlə soruşur, əlləri ilə Kənanın dizlərini yoxlayırdı. – Məndən yapış.

O, balaca qardaşının çiyinlərini qucaqladı və onu ehmalca ayağa qaldırdı.

– Çox ağrıdır?

Kənan başını yellədi və birdən ağladı.

– Nədi, dura bilmirsən?

Kənan daha bərkdən ağladı və bacısına qısıldı.

– Mən bir də heç vaxt sənin boyalarına toxunmayacağam... heç vaxt... heç vaxt... dəyməyəcəyəm!

Valentina Oseyeva

4 Yerə yıxılan Kənan niyə qorxdu?

5 Kənan tutduğu əməldən niyə peşman oldu?

6 Mətni köçür.

Səməd qardaşı Səlimlə həmişə dalaşır. Bir gün Səlim xəstələndi. Bütün günü yatırdı. Səməd darıxdı. Qardaşına dedi:
– Səlim, tez sağal. Bir də səni incitməyəm.

KƏLƏM YARPAĞI

Dovşan əlində iri kələm yarpağı yuvasına gedirdi. Çox sevinirdi:
– Bax indi yaxşıca nahar edəcəyəm!

Birdən kolun dibində yaralı sərçə gördü. Quşcuğaz: “Su, su”, – deyə yalvarırdı.

Dovşan çaya qaçdı. Kələm yarpağına su doldurub sərçəyə gətirdi. Sərçə suyu içib dirçəldi. Dovşana minnətdarlıq etdi və uçub getdi.

Dovşan bir az getmişdi ki, yağış yağmağa başladı. Bu vaxt bir kəpənək ona dedi:

– Dovşan, kömək et! Yağış qanadlarımı islatsa, uça bilməyəcəyəm.

Dovşan kələm yarpağını onun başı üzərinə qaldırdı. Bir azdan yağış kəsdi. Kəpənək təşəkkür etdi və yenə güldən gülə qonmağa başladı.

1 Altından xətt çəkilmiş sözü yaxınmənalı ifadə ilə əvəz et.

2 Dovşan yuvasına günün hansı vaxtında gedirdi?

Dovşan çayın sahili ilə yoluna davam etdi. Birdən suda balaca siçan gördü. Yazıq az qala batacaqdı! Dovşan tez kələm yarpağını suya atdı. Siçan yarpağın üstünə dırmaşdı, üzüb sahilə çıxdı. Dovşana minnətdarlığını bildirdi və qaçdı.

Kələm yarpağını isə çayın axarı apardı. Dovşan:

– Eh, mənim naharım üzüb getdi! – dedi. – Amma eybi yox, əvəzində mən sərçəyə su verdim. Kəpənəyi yağışdan gizlətdim. Siçanı boğulmaqdan xilas etdim.

Helena Bexlerova

3 Səncə, sərçə, kəpənək və siçan dovşana təşəkkür edərkən hansı sözləri dedilər?

4 Dovşan kələm yarpağından necə istifadə etdi? Nöqtələrin yerinə uyğun gələn sözləri yazmaqla köçür.

çətir, qayıq, fincan

Sərçəyə su gətirmək üçün ... kimi istifadə etdi.

Kəpənəyi yağışdan qorumaq üçün ... kimi istifadə etdi.

Siçanı xilas etmək üçün ... kimi istifadə etdi.

DOVŞAN

Namiq kəndə, babasıgilə getmişdi. O, kənd həyatını çox sevirdi. Nənəsinin təndirdə çörək bişirməyinə maraqla baxırdı. Toyuqların öz cücələri ilə gəzməyini heyranlıqla müşahidə edirdi. Hindtoyuğu lələklərini qabardanda onun şəklini çəkirdi. Bəzən qazlardan biri boğazını uzadıb ona hücum edirdi. Onda Namiq tez qaçıb babasının arxasında gizlənirdi.

Namiqin babası hər səhər qoyun-quzuları otlağa aparırdı. Bir dəfə o, Namiqi də özü ilə götürdü.

Baba ilə nəvə yaşıl dona bürünmüş təpənin döşündə gəzir, şirin-şirin söhbət edirdilər. Birdən Namiq kolun dibində nəsə gördü.

– Baba, baba, dovşan balası! – deyə qışqırdı və kolluğa tərəf qaçdı.

Bir azdan Namiq qucağında balaca dovşanla babasına yaxınlaşdı.

– Ay bala, burax getsin. Balacadır, – baba dedi:

– Yox, baba, bunu özümlə şəhərə aparacağam. Könül bacıma. O çox sevinəcək.

– Axı axşam dovşanın anası gələcək. Yuvada balasını görməyib ağlayacaq...

Bu sözləri eşidəndə Namiqin [REDACTED]. Bala dovşan bir anda yerə atılıb yuvasına tərəf qaçdı.

Alxas Alxasov

1 Altından xətt çəkilmiş ifadələri hansı sözlərlə əvəz etmək olar?

2 Mətnə göy rənglə verilmiş ifadəni necə başa düşürsən?

3 Qırmızı boşluğun yerinə hansı ifadə yazılmalıdır?

A) acığı tutdu

B) qolları boşaldı

C) gülməyi tutdu

MƏN DOĞRUÇU OĞLANAM

Mən yalan danışmaram,
Mən doğruçu oğlanam.
Bunu hamıdan yaxşı
Bilir qardaşım, anam.
Anam soruşur: – Həsən,
Konfeti sən yemisən?
– Mən yemişəm, anacan,
Nə üçün deyim yalan?
Qardaşım deyir: – Həsən,
Qələmi götürmüşən,
Döşəməyə vurmuşan,
Ucunu sindirmisən?
– Bilməmişəm, vurmuşam,
Bəli, mən sindirmişəm.

Bacım deyir: – Bilmirəm,
Kim cırıb dəftərimi.
Çantam da yoxa çıxıb,
Axtarmışam hər yeri.
Deyirəm: – Mən cırmışam,
Xəttin gəlmir xoşuma.
Çantanı da atmışam
O dolabın başına.
Atam deyir: – Ay Həsən,
Doğruçu olsan da sən,
Bunun bir xeyri yoxdur,
Çünki qüsurun çoxdur!

Nəriman Həsənzadə

- 1 Altından xətt çəkilmiş sözü yaxınmənalı sözlə əvəz et.
- 2 Şeirdə hansı rəngli misra cümlə deyil?
A) B) C)
- 3 Həsənin hərəkətini necə qiymətləndirirsən?

NURU

Bir gün Nuru oyuncaqlarını yığdı və qonşunun qızı Fəridə ilə oynamağa getdi.

Fəridə oyuncaqları görəndə sevindi. Şeypuru götürdü.

– Nə yaxşı şeypurdur!

Nuru dedi:

– Bax, ancaq çalma, xarab olar.

Fəridə şeypura baxdı və Nuruya qaytardı. Bu dəfə fırfıranı götürüb soruşdu:

– Olar, fırladım?

Nuru bir söz demədi. Fəridə fırfıranı burdu, döşəməyə buraxdı.

Fırfıra fırlandı. Dayananda Fəridə onu təzədən fırlatmaq istədi. Nuru qoymadı.

– Daha bəsdir, – dedi, – çox fırlatsan, ucu sınar.

Beləliklə, Fəridə hansı oyuncağı götürsə, Nuru o saat deyirdi:

– Bax, amma tez qaytar!

1 Səncə, Nuru paxıldır, yoxsa səliqəli?

2 Dostların sənin oyuncaqlarını götürsə, necə hərəkət edərdin?

3 Oxuduğun hissədə sual və nida cümlələrini göstər və uyğun intonasiya ilə ifadə et.

Bir neçə gün keçdi. Fəridə və Nuru anaları ilə Dənizkənarı bulvara gəzməyə çıxmışdılar. Yolda Nurunun anası konfet aldı. Oğlan konfetləri anasının əlindən alıb tez cibinə doldurdu. Ana bunu görüb təəccüblə soruşdu:

– Bəs yoldaşına niyə vermirsən?

Nuru Fəridəyə bircə konfet verdi. Fəridə konfeti aldı, ona baxıb tezəcə Nuruya qaytardı. Nurunun anası Fəridənin hərəkətinə lap təəccüb qaldı:

– Konfeti niyə qaytardın? Sənə verib, ye!

Fəridə çəkinə-çəkinə dedi:

– Firəngiz xala, Nuru həmişə mənə bir şey verəndə deyir ki, bax, tez qaytar! Mən də baxıb elə o saat qaytarıram.

Firəngiz xala başını buladı.

Nuru utandığından qıpqırmızı qızarmışdı.

Xalidə Həslova

4 Nuru nə üçün utandı?

5 Mətni köçür.

Bacı və qardaş bir yerdə oynayırdılar. Onlar heç cür oyuncaqları bölüşə bilmirdilər. Axırda dalasız hərsi bir künce çəkildi. Amma çox kecmədi ki, dərəcəyə başladılar.

AYOQA

(nanay nağılı)

Bir kənddə Ayoqa adlı gözəl qız yaşayırdı. O, gözəlliyi ilə fəxr edirdi. Bütün günü gözünü güzgüdən çəkmirdi. Lap tənbel olmuşdu.

Bir dəfə anası ona dedi:

– Ayoqa, get, çaydan su gətir!

Ayoqa cavab verdi:

– Suya yıxılam.

– Koldan yapışarsan.

– Kol əlimi cızar.

– Əlcək geyinərsən.

– Əlcək cırılar.

– İynə ilə tikərsən.

– İynə əlimə batar.

1 Altından xətt çəkilmiş ifadəni yaxınmənalı sözlə izah et.

2 Sən nələrlə fəxr edirsən?

3 Mətdən nida cümləsini tap.

4 Mətni köçür.

Tənbel cəməndə yatırdı. Güneş onu yandırır. Tənbel Güneşdən xahiş etdi ki, kənara çəkilsin. Güneş yerini dəyişmədi. Tənbel dedi:

– Mən də sənə acığına buradaca uzanaram.

Qonşu qız bu söhbəti eşitdi. Gedib su gətirdi. Ana xəmir yoğurub çörək bişirdi. Ayoqa dedi:

- Mənə çörək ver, ana!
- Çörək istidir, əlini .
- Əlcək geyinərəm.
- Əlcəyi də yandırar.
- İynə ilə tikərəm.
- İynə əlinə batar.

Sonra anası dedi:

– Bilirsən nə var? Gəl sən əziyyət çəkmə. Əllərini də korlama. Çörəyi isə mən qonşu qıza verərəm. O, əllərini korlamaqdan qorxmur.

5 Qırmızı rəngli boşluğa uyğun sözü seç.

- A) qaraldar
- B) yandırar
- C) dondurar

6 Mətnin məzmununa uyğun atalar sözünü seç.

- A) Suyun lal axanı, adamın yerə baxanı.
- B) Əkəndə yox, biçəndə yox, yeyəndə ortaq qardaş.
- C) Güzəllik ondur, doqquzu dondur.

7 Anası Ayoqaya nə üçün çörək vermədi?

8 Qonşu qızla Ayoqanı müqayisə et.

9 Mətnəndən sual cümləsini tap.

KİMİN ƏLLƏRİ DAHA GÖZƏLDİR

(hind xalq nağılı)

Çayın kənarında üç dövlətli xanım oturmuşdu. Əllərinə baxıb öyünürdülər. Bir qarı onlara yanaşıb çörək istədi. Xanımlar qarıya heç nə vermədilər, eləcə soruşdular:

– De görək, hansımızın əlləri daha gözəldir?

Qarı dillənmədi, başını bulayıb yoluna davam etdi. Bir qədər aralıda kəndli qadın suya paltar çəkirdi. Qarı ondan da çörək istədi. Qadın çöldə işləməkdən qaralmış, soyuq sudan dərisi çatlamış əllərini sildi. Ağacın altında qoyduğu zənbilindən çörək çıxarıb süfrə açdı:

– Gəl otur, anacan. Mənim bir çörəyim var. Yarı bölərik.

Qarı çörək yedi. Qadına dedi. Sonra onun əlindən tutaraq bayaqkı xanımların yanına qayıtdı və dedi:

– Bax indi mən kimin əllərinin daha gözəl olduğunu deyərəm. Öz çörəyini mənimlə bölüşən bu qadının qara, qabarlı əlləri sizin ağappaq, zərif əllərinizdən min dəfə gözəldir.

1 Altından xətt çəkilmiş sözləri yaxınmənalı sözlərlə əvəz et.

2 Qırmızı boşluğa hansı ifadə uyğun gəlir?

- A) "buyurun"
- B) "çox sağ ol"
- C) "gecən xeyrə qalsın"

3 Hansı cümlədə "min" sözü mətndəki mənasında işlənib?

- A) İtburnu min bir dərdin dərmanıdır.
- B) İgid, cəld ata min və düşmənlərin arxasınca çap.

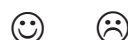
4 Mətnin ilk dörd cümləsini sual cümləsi kimi tələffüz et.

5 Doğru, yoxsa yanlış?

Çayın kənarında kasıb bir xanım oturmuşdu.

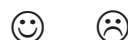
Dövlətli xanımlar qarışa çörək vermədilər.

Kəndli qadın əlləri ilə öyünürdü.

Qarı kəndli qadının əllərini bəyəndi.

6 Mətni köçür.

İlin rəngi ağ olsun,
Qara olsun, ya sarı,
İnsan əli odur ki,
İradət dünyasına
Aparsın insanları.
Rəsul Rza

*Rafiq Ələkbər oğlu İsmayılov
Solmaz Yadulla qızı Abdullayeva
Gülşən Yasin qızı Orucova
Dilruba Nurəddin qızı Cəfərova*

AZƏRBAYCAN DİLİ

Tədris Azərbaycan dilində olan
ümumtəhsil məktəblərinin
1-ci sinfi üçün dərslik
Bakı, "Altun kitab", 2016

Nəşriyyatın ünvanı:
AZ1130, Bakı, Ə.Naxçıvani küçəsi – 15A.
Telefon: (+99412) 562-69-86; 562-69-88
www.altunkitab.az

Kağız formatı: 57x82 1/8.
Fiziki çap vərəqi: 20. Tirajı nüsxə.

LAYIHƏ